

1 petak, 28.05.2004.
2 [Otvorena sednica]
3 [Optuženi je ušao u sudnicu]
4 ... Početak u 09.14h
5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.
6 Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.
7 Izvolite sjesti.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice, molim Vas da najavite
9 predmet, ali tek pošto svima zaželim dobro jutro.
10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Predmet broj IT-00-39-T, *Tužitelj*
11 *protiv Momčila Krajišnika*.
12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, gospođo tajnice.
13 Primijetio sam, gospodine Stewart, da gospođe Loukas u ovom trenutku
14 nema. Da li očekujete njen dolazak?
15 G. STEWART: [simultani prevod] Da, časni Sude. Mislim da trenutno radi
16 na 92bis i biti će s nama nešto kasnije tokom jutra.
17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala, u redu.
18 Jučer sam rekao stranama u postupku da ću im dopustiti da samo ukratko
19 nešto još iznesu dodatno po pitanju predočavanja materijala po pravilu 92bis u
20 odnosu na svjedoka Babića. Osobito, to je ono što mene konkretno zanima, je
21 1.100 stranica transkripta iz suđenja Miloševiću.
22 Ima li nekih dodatnih pojašnjenja, argumentacije, gospodine Tieger?
23 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, nemam mnogo toga za dodati. Ja
24 bih uz dužno poštovanje sugerirao da razmotrimo mogućnost da se na današnjem
25 sastanku u 14.30h čisto praktičkim pitanjima pozabavimo na jedan način kroz
26 suradnju. Ja želim naglasiti da se moglo mnogo koraka poduzeti da bi se ublažili
27 problemi koji rezultiraju iz tog materijala još, i to je nešto što bismo trebali
28
29
30

1 iskoristi još dok odluka nije donesena. Možda bismo trebali iskoristi priliku
2 upravo danas poslije podne da se na najefikasniji način pozabavimo tim pitanjem.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, ja to shvaćam. Vi biste radije
4 dakle ostavili daljnju diskusiju za danas poslije podne. Ja bih rekao da se radi
5 o veoma značajnom procesnom pitanju koje bi se po mogućnosti trebalo rješavati
6 na javnoj sjednici, to je jedno. A drugo pitanje da li će gospodin Babić... Da li
7 će se doći do tog da on, kao što se očekuje svjedoči u utorak. Mi bismo, u
8 svakom slučaju, donijeli odluku danas poslije podne.

9 Dakle, ne znam hoćemo li odgađati tu odluku, ali čak i ako je donesemo,
10 a ako postoje valjani razlozi, mi bismo je donekle mogli i izmijeniti. Uzećemo
11 to u obzir.

12 Gospodine Stewart?

13 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mi podržavamo ono što ste
14 rekli da se bavimo tim važnim procesnim pitanjima na javnoj sjednici, pored
15 očitih razloga, postoji činjenica da to omogućuje i gospodinu Krajišniku da to
16 čuje, jer on ne prisustvuje sastancima koje mi imamo kasnije. Mi smo razmislili
17 o tome, ja sam noćas razgovarao i sa članovima svog tima.

18 Prije svega bih u samom početku rekao da sam razmišljao o načinima na
19 koji se to obično rješava u domaćim jurisdikcijama. To ne znači nužno da mi
20 moramo se time koristiti ovdje, ali to je jedna početna točka. Recimo, ako imamo
21 nekih pismenih materijala - bilo to svjedočenje koje je svjedok dao u nekim
22 ranijim postupcima, ili bila to izjava pod zakletvom pa je sada želite uvrstiti

23

24

25

26

27

28

29

30

1 u spis, u ovom konkretnom predmetu - jedan način na koji se to radi, ako se radi
2 o kraćem materijalu, da se zamoli svjedoka da pogleda taj odlomak i da potvrdi
3 da je to ono što bi on rekao i što doista želi izjaviti pred ovim Sudskim
4 vijećem. To je, doista jedna prednost u smislu da zaobilazi postupak predviđen
5 pravilom 92bis u cijelosti, jer taj dio, ustvari taj dio, postaje direktno
6 svjedočenje tog svjedoka u konkretnom predmetu u kojem svjedoči.

7 Međutim, postoji jedan stvarni, praktični problem pred ovim Sudom, a to
8 je da je ta mogućnost nešto što se može iskoristi samo u odnosu na veoma kratke
9 dijelove svjedočenja, jer mi smo suočeni s praktičnim problemom, da ti
10 transkripti - mi često govorimo o transkriptu - oni nisu dostupni na B/H/S-u.
11 Tako da, gospodin Babić, kao svjedok... Mi smo recimo razmišljali da li bi mu se
12 mogli dati dijelovi transkripta unaprijed, ali ne mogu nisu na njegovom jeziku -

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali, gospodine Stewart, ako Vas mogu
14 prekinuti, postoji rješenje za to. On bi barem mogao slušati izvorno svjedočenje
15 jer se može koristiti traka sa suđenja *Milošević* na B/H/S-u. To bi recimo bilo
16 rješenje.

17 Gospodine Teger, vidim da ste digli obrve.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Mogu li ja nastaviti po tom pitanju,
19 umjesto da dajemo riječ jedan drugom, ne bi želio kočiti niti gospodina Tiegera,

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ali ni sudsko Vijeće, ali mislim da je bolje.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite.

3 G STEWART: [simultani prevod] Mi smo također o tome malo razmišljali.

4 Međutim, prava poteškoća u tome, premda mi nismo zastupnici gospodin Babića, ali
5 to je poteškoća s kojom bi se suočili svi koji bi to radili, premda je to
6 minorni problem. Naime, iz praktičnog iskustva našeg klijenta znamo da su te
7 trake veoma nepouzidane, to je ono što sam pod broj jedan želio reći. Teško je
8 njima rukovati, ali to je sekundarna stvar. Naime, prilično je teško, a i nešto
9 /?što/ iziskuje mnogo vremena. Recimo, i za gospodina Krajišnika je to veoma
10 teško, ali i za svjedoka, kao što je na primjer gospodin Babić, kad se radi o
11 značajnijem opsegu materijala, baviti se njime sa audio trake je nešto što
12 doista nije praktična opcija. Prevelik je to teret. To je nešto što je preteško
13 za jednu osobu.

14 Kada je riječ o veoma kratkim odlomcima svjedočenja, tu onda to ne bi
15 bio problem, jer se radi možda o nekoliko paragrafa ili 20-tak redaka. Dakako da
16 zastupnici to mogu pročitati, svjedoku se to onda može prevesti i on to može
17 potvrditi i to je još uvijek brže nego da Vi pozivate svjedoka da prolazi istu
18 stvar ponovno kroz ispitivanje. Sve dok taj dio transkripta ne obuhvaća nešto
19 što se objektivno čini sugestivnim, mi bismo bili spremni da taj način koristimo
20 za gospodina Babića. Dakle, mi smatramo da bi to bilo zadovoljavajuće,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kada je riječ o tako razumnim količinama svjedočenja.

2 Međutim, kada govorimo o većem opsegu iskaza, dokaza, na primjer, 20
3 stranica ili tako nešto, uz dovoljnu najavu - i to je dakako problem, kada je
4 riječ o gospodinu Babiću - ali ako bi se to najavilo dovoljno unaprijed, recimo
5 ako govorim o važnim dijelovima dokaza. No, svejedno bi to moglo trajati duže
6 tokom glavnog ispitivanja, a moglo bi se mnogo brže proći time ako bi svjedok
7 mogao odmah potvrditi to što stoji u zapisniku i da je to onda nešto što treba
8 prevoditi. Mislim da bi to trebalo učiniti, recimo u odnosu na ključne dijelove.
9 Dakle, bilo bi značajno i važno da se recimo pozabavimo na taj način. To je
10 nešto što bi možda bio vremenski teret, ali to je nešto što bismo mogli
11 prenijeti na prevoditelje, bolje nego da imamo 20 ljudi u sudnici koji svi
12 prolaze kroz to.

13 Međutim, ako se ne možemo ni na koji od tih načina pozabaviti sa
14 materijalom, onda pretpostavljam da bismo se trebali koristiti konvencionalnom
15 procedurom po pravilu 92bis. Mi smo, kao što je časni Sud rekao jučer... Trebalo
16 je Međunarodnom sudu duže vrijeme da samo u globalu pogleda materijal.

17 I ja sam već rekao kakav smo mi pristup morati zauzeti u odnosu na
18 materijal gospodina Babića i nadam se da Sudsko vijeće uviđa da to nije

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zadovoljavajući način postupanja, niti je to nešto što bi Odbrana uvijek trebala
2 zauzimati kao pristup u odnosu na bavljenje materijalom po pravilu 92bis. Nadam
3 se da to Sud uviđa. Sud je doživio to, jer se morao baviti tim opsegom
4 materijala po pravilu 92bis gospodina Babića.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] No, ja bih rekao da je to jedno pitanje
6 /?za/ koje moramo uzeti u obzir da je to nešto što će svakako iziskivati vremena
7 i ja mogu zamisliti da je to ustvari koincidencija da Sudsko vijeće ima iste
8 probleme kao i Vi. Mislim da je dovoljno jasno kakav je Vaš stav. Gospodine
9 Stewart, Vi ste sasvim u pravu, rekao bih ustvari "Dobrodošli u stvarnost", to
10 je ono što se događa.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Nisam želio uvrijediti Sudsko vijeće i
12 reći da vi niste realni, ali -

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne. Ustvari, doista, da ste to mislili,
14 mi bismo to morali prokomentirati. Rekao bi da smo i jedni i drugi u realnom
15 svijetu.

16 No, jasno mi je da ne želite propustiti niti jednu priliku da osnažite
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svoj položaj. To ste učinili, nama je to sad jasno.

2 G. STEWART: [simultani prevod] To je naš posao.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne, ne krivim Vas. Samo sam Vam želio
4 reći da ta poruka, premda tu poruku je Sudsko vijeće razumjelo, možda ne do one
5 mjere koju ste Vi željeli, ali ima li što još?

6 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, želio sam reći da su u Tužiteljstvu
7 sasvim sposobni da se brinu sami za sebe. ali, ako pogledamo s naše strane,
8 veoma je teško da se ovakva praksa usvoji s naše strane za ubuduće, ona praksa
9 koju predlažemo za sljedeći tjedan. Dakle, mi smatramo da je to nešto što nije
10 praksa koju bismo mi rado koristili ubuduće i želimo da to Sud ima na umu.
11 Siguran sam da gospodin Tieger to ima na umu.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imate li kakvih drugih komentara?

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Veoma kratko, časni Sude. Ja sam svjestan
14 toga da smo mi došli do promjene u poimanju pravila 92bis. Ja bih želio samo
15 govoriti u prilog onoga što ja shvaćam da je originalna svrha 92bis, a to je da
16 se omogućiti ovoj instituciji da se koristi ranijim suđenjima da bi se konkretno
17 ugradili materijali obrađeni iz nekih drugih predmeta, i to na način da se ne
18 potroši pretjerano vrijeme Suda. To je možda dvosjekli mač, ali ja to spominjem
19 jer to je osnova na kojoj mi postupamo.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ja želim samo reći da ova predložena rješenja o kojima smo jutros
2 govorili zahtijevaju mnogo vremena i kreativnosti. Možda smo ih mogli
3 primijeniti i ranije, ali bi bilo veoma teško da ih se primjeni i sada.

4 Sud je uzeo u obzir i primijetio da gospodin Babić očekuje veoma brzo da
5 svjedoči i ja to shvaćam veoma dobro. Želim samo jasno naznačiti da u svjetlu
6 toga opcije koje stoje pred nama su ograničene, opcije kako pristupiti ovom
7 materijalu, i to potražiti neke opcije koje su drugačije od onih predviđenih
8 pravilom 92bis. Zato sam ja predložio da imamo jedan razgovor na tu temu koji će
9 biti obilježen otvorenom suradnjom.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To je sasvim jasno Sudskom vijeću.
11 Gospodine Tieger, hvala Vam na Vašim izjašnjenjima, sada bismo mogli nastaviti
12 svjedočenje gospodina Kirudje.

13 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, želio bih samo pitati
14 sljedeće: kada bi se Sudsko vijeće željelo pozabaviti onim pitanjem koje je još
15 na stolu i kada je riječ o korespondenciji sa gospodinom Harmonom i gospođom Del
16 Ponte?

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ja sam pogledao tu korespondenciju
18 jučer ponovo. Takođe sam provjerio i što je Sudsko vijeće reklo na javnoj
19 sjednici u vezi s time. Mislim da smo u to vrijeme rekli da smo bili pročitali
20 tu korespondenciju i da je u to vrijeme to bilo dostatno za nas. Samo da kažemo
21 ovdje stranama u postupku da je Sudsko vijeće o tome bilo obaviješteno, ali nije

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 poduzelo nikakve korake po tom pitanju niti donosilo ikakve odluke, jer je u to
2 vrijeme Sudske vijeće smatralo da se radi o jednoj stvari između dviju strana u
3 postupku, a ne o nečemu u što bi se Sudsko vijeće trebalo miješati, premda nam
4 je bilo veoma drago što smo o tome bili obaviješteni.

5 Koliko ja mislim vi ustvari niste nikada dobili odgovor na Vaše
6 posljednje pismo. Je li to ono na čemu vi inzistirate, da dobijete određeni
7 odgovor. Koliko sam shvatio nije bilo dodatne korespondencije.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Pa moram reći da čak nisam dobio nikakav
9 odgovor od gospođe Del Ponte na moje posljednje pismo, a kamoli nekakvo
10 opsežnije pismo. Jednostavno je moje pismo bilo ignorirano.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Što očekujete od Sudskog vijeća da čini?
12 Da potakne Tužiteljstvo na Vaše posljednje pismo? Odnosno, što biste smatrali
13 primjerenom reakcijom Sudskom vijeća, to je prvo pitanje?

14 G. STEWART: [simultani prevod] Mislim da ste postavili upravo precizno,
15 pravo pitanje. Šire govoreći, to je pitanje koje se može ticati opšte
16 odgovornosti Međunarodnog sude. Glavni tužilac ima svoju funkciju, ali ona je
17 takođe službenik Međunarodnog suda. Prema tome i Tužilaštvo i Odbrana imaju
18 svoje odgovornosti prema Međunarodnom sudu i u širem smislu prema široj
19 zajednici.

20 Mi smo svi jako zabrinuti zbog toga što izjava ovakve vrste koja je
21 potekla ne od tima gospodina Harmona, jasno je, već iz Tužilaštva, iz

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kancelarije Tužilašta i to je apsolutno, direktno odgovornost gospođe Del Ponte.

2 Mi ne smatramo - ja sam to iznio u svom pismu, jer nemam direktnih
3 saznanja o periodu od prije prošlog jula - ali koliko je meni poznato, ta jedna
4 vrlo nezgodna primjedba u odnosu na gospodina Krajišnika, da on navodno poduzima
5 korake da odloži suđenje, nakon što je on tu u zatvoru, koliko je meni poznato
6 to nije tačno. I to je došlo u medije -

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi sada ponavljate sadržaj
8 korespondencije, umjesto da odgovorite na moje pitanje.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Ja to namjerno radim. Jer, ako je ovo
10 javni pretres, ja ne želim da pokrećem nikakve probleme u javnosti, ali želim da
11 ovo uđe u zapisnik.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, ako Vi želite da
13 sadržaj korespondencije uđe u zapisnik, molim Vas, pitajte me to i mi ćemo
14 odlučiti da li je to dozvoljeno ili nije. Ali, ja sam Vama postavio pitanje. Ako
15 Vi biste radije da rezimirate sadržaj korespondencije, nema problema. Međutim,
16 Vi niste dogovorili na moje pitanje?

17 G. STEWART: [simultani prevod] Pa ja želim da odgovorim na Vaše pitanje.
18 Bio je potreban mali uvod, i ja želim da to pitanje bude jasno javnosti.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mene interesuje Vaš odgovor na moje
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pitanje. Bio je jedan članak u novinama u kojem je Tužilaštvo pomenuto kao izvor
2 kritičke primjedbe, u smislu da gospodin Krajišnik radi sve što može da bi se
3 odložilo suđenje. Vi ste to provjerili, gospodin Harmon je negirao da je to
4 došlo od njegovog tima, Vi ste to provjerili sa novinarom, novinar je rekao da
5 je izvor te informacije kancelarija Tužilaštva i Vi želite da se to pojasni. To
6 je to, je li tako?

7 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Ono što ja želim, časni Sude, je da
8 se obratim Međunarodnom sudu da Međunarodni sud izrazi jasan stav da gospođa Del
9 Ponte mora da bude svjesna toga što je rečeno i što je uslijedilo nakon toga. I,
10 ako Tužilaštvo kaže da je to tačno, onda to mora da se potkrijepi i ako se to
11 potkrijepi, onda ću ja to prihvatiti, jer to znači da je to tačno.

12 Ako se to ne potkrijepi, onda mi smatramo da to mora javno da se povuče,
13 jer to je jako nefer, da se kaže nešto što nije istina. To je jako nefer da se
14 da takva izjava koja potiče iz Tužilaštva, ne od tima Harmona, već iz Tužilaštva
15 i onda je, naravno, jedan savršeno odgovoran novinar koji podnosi izvještaj na
16 osnovu nečega što je dobio iz Tužilaštva to objavio. I, ako to nije tačno - a to
17 nije fer prema gospodinu Krajišniku - onda treba da se povuče ili treba da se
18 potkrijepi. I to je ono što ja tražim od gospođe Del Ponte da uradi, jer to je
19 njena opšta odgovornost. Ona je dogovorna u odnosu na medije i naime ona se mora
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 adekvatno primijeniti na ovu konkretnu situaciju kada izjava dolazi iz njene
2 kancelarije.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, da li želite da
4 odgovorite na ovo?

5 G. HARMON: [simultani prevod] Da. Ja ću kratko da odgovorim. Da bi bilo
6 savršeno jasno, kada je riječ o korespondenciji, ne samo da sam ja odmah
7 odgovorio gospodinu Stewartu, što on ne osporava, već je i gospođa Del Ponte
8 odgovorila gospodinu Stewartu takođe, potvrđujući stav koji sam ja iznio u svom
9 pismu gospodinu Stewartu i tvrdivši da je njen stav isti takav.

10 Meni je teško... Uopšteno govoreći, ja se naime ne bavim medijima ali mogu
11 da shvatim da jedna javna figura kao što je gospođa Del Ponte, koja se
12 svakodnevno suočava sa izvještajima u medijima - neki su od njih tačni, neki
13 nisu tačni - i njoj je sigurno teško ako mora da odgovori na svaku od tih
14 tvrdnji koji se objavljuju medijima, jer to bi nju potpuno odvuklo od njenog
15 prvobitnog posla.

16 Drugo, koliko se sjećam, to je objavljeno u *Guardianu*, i to nije bio
17 direktni citat, ne pripisuje se ta izjava nikome konkretno, osim što postoji
18 jedna opšta tvrdnja da ta informacija dolazi iz jednog nepoznatog izvora u Uredu
19 Tužilaštva. Po mom mišljenju - a ja sada iznosim samo svoje vlastito mišljenje -
20 to je pitanje koje treba staviti po strani. Jer, gospođa Del Ponte je pokrila to
21 pitanje u odgovoru gospodinu Stewartu, i ona je prihvatila stav koji sam i ja
22 iznio u svom odgovoru gospodinu Stewartu.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, Vi kažete da je gospođa Del Ponte
24
25
26
27
28
29
30

1 zauzela stav da izjava koja se pojavljuje u *Guardianu* nije ispravan odraz stava
2 Tužilaštva i kažete ako je bilo šta krenulo po krivu nemojte da trošimo više
3 vrijeme na to, jer je to sasvim jasno utvrđeno. A Vi s druge strane insistirate
4 na priznanju, da tako kažemo, da ako je riječ o nečemu što je pogrešno onda je
5 riječ o ozbiljnoj grešci koju je počinilo Tužilaštvo.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Pa nije to sasvim tako. Gospođa Del Ponte
7 nije zauzela stav. Ja citiram ono što ste Vi sada rekli. Vi ste rekli da je
8 gospođa Del Ponte zauzela stav da ta izjava koja se pojavila u *Guardianu* nije
9 ispravan odraz stava Tužilaštva. To nije ono što je rekla gospođa Del Ponte. To
10 nije njen stav. Ona je odbila - i mi to vrlo jasno kažemo kada je riječ o njenom
11 odgovoru i njenoj odgovornosti ovdje - ona je odbila da zauzme stav u vezi s
12 tim. Ona nije negirala istinitost, tačnost izvještaja u tom smislu da se poziva
13 na Tužilaštvo. Jer, fraza koja je upotrebljena je bila, prema riječima
14 Tužilaštva - time je sve počelo - i ja sam prvi dan na suđenju rekao da ako
15 novinar kaže: "Prema riječima Tužilaštva", sasvim je jasno da se poziva na tim
16 Tužilaštva u ovom predmetu. Gospodin Harmon je odgovorio jako brzo i ja to u
17 cijelosti prihvatam i jasno je rekao da to ne dolazi iz njegovog tima. Međutim,
18 gospođa Del Ponte - jer to bi onda značilo da to dolazi iz ureda Tužilaštva -
19 gospođa Del Ponte je odbila da zauzme stav u vezi s tim. Ona je odbila da izjavi
20 da li je spremna da potvrdi da li je neko iz njenog ureda rekao, u kom slučaju

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bi se trebalo potkrijepiti, ili da povuče takvu izjavu. I dok je gospodin Harmon
2 jako brzo odgovorio na moje pismo gospođa Del Ponte nije odgovorila uopšte tako
3 brzo na moje prvo pismo i to zaista nije nešto čime bismo mi mogli biti
4 zadovoljni. Mi se ne vrijeđamo lako, ali ovo je bilo vrlo nepristojno, jer je
5 bilo riječ o čistom ignorisanju našeg pisma, a mi smo pokrenuli vrlo konkretna
6 pitanja i tražili smo na njih odgovor. Mi ne prihvatamo to da je ona zauzeta
7 žena i da nema vremena da odgovori na to. Međutim, ako to stavimo po strani,
8 suština pitanja je da je ta izjava došla iz Tužilaštva, da je to preneseno u
9 medijima, to je vrlo konkretno pitanje. I, ako Tužilaštvo kaže da je to tačno,
10 onda to moraju da potkrijepe, ako nije tačno, onda to moraju povući. I to je
11 jedini profesionalan i odgovoran način da se time bavi. To nije kritikovanje
12 tima Tužilaštva koji radi s nama ovdje u sudnici, jer je sasvim jasno da to ne
13 dolazi od njih, ali gospođa Del Ponte u komandnom lancu je odgovorna za osobu
14 koja je izvor tog komentara koji je došao do novinara i gospođa Del Ponte to
15 mora da riješi.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Vaš stav je jasan. Mi ćemo
17 razmotriti kakva bi trebala biti uloga Vijeća u vezi s tim da li ćemo mi
18 promijeniti naš stav - što je takođe jedna od opcija - ili ćemo izraziti stav da
19 po mišljenju Vijeća... Da li Vijeće treba da zauzme stav da ne prihvata ono što je

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

petak, 28.05.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 rečeno u tom članku, kao nešto što bi bilo u skladu sa vlastitim iskustvom ovog
2 Vijeća. To bi moglo biti jedno od rješenja.

3 Ja ne znam da li će Vijeće podsticati Tužilaštvo, to je takođe jedno od
4 spornih pitanja. Bez obzira da li je to rekao neko u Tužilaštvu ili ne, Vi ste
5 provjerili sa novinarom, to takođe nije jasno negirano iz Tužilaštva. Naime,
6 nije ni vođena istraga u vezi s tim u Tužilaštvu. Naravno, to bi tražilo puno
7 vremena i posla, međutim Vi se s tim ne slažete, to je jasno. E sad, da li će
8 Vijeće zauzeti stav da pojasni to pitanje, to jedno drugo pitanje i mi ćemo Vas
9 obavijestiti nakon što to razmotrimo.

10 A sada, nakon što smo razmotrili to pitanje - naime nismo ga razmotrili,
11 ali smo mu posvetili pažnju, a to je nešto sasvim drugo - ja bih sada želio da
12 nastavimo sa svjedočenjem gospodine Kirudje.

13 Molim gospođu poslužiteljicu da uvede svjedoka u sudnicu.

14 Gospodine Harmon, kada je riječ o svjedočenju gospodina Kirudje, ponekad
15 zalazimo u detalje. Ako Vijeće vidi kartu sa puno imena raznih država na njoj,
16 čak i bez zalaženja u detalje i imena tih država, Vijeće savršeno shvata da je
17 riječ o vojnicima koje su poslale te države. To je samo jedan primjer. Dakle,
18 nemojte da precjenjujete inteligenciju ovog Vijeća. On ne treba da bude uopšte
19 podcjenjivana na taj način /kako je prevedeno/.

20 [Svedok je ušao u sudnicu]

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kirudja, izvolite sjesti. Ja
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 se izvinjavam što ste čekali 45 minuta. Malo smo zakasnili sa početkom sjednice
2 zbog logističkih problema, onda smo morali da se bavimo nekim proceduralnim
3 pitanjima, tako da ste Vi morali da čekate, zaista mi je žao.

4 Mogu li da Vas podsjetim da ste i dalje pod svečanom izjavom koju ste
5 dali juče na početku Vašeg svjedočenja.

6 Izvolite, gospodine Harmon.

7 G. HARMON: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

8 SVEDOK: CHARLES KIRUDJA [nastavak]

9 Ispituje g. Harmon: [nastavak]

10 P: Dobro jutro, gospodine Kirudja.

11 O: Dobro jutro, zastupniče.

12 P: Gospodine Kirudja, molim Vas da posvetite Vašu pažnju na neke
13 elemente u dokaznom predmetu 120. To su paragrafi od 64 do 68.

14 G. HARMON: [simultani prevod] Molim da se gospodinu Kirudji dâ kopija
15 njegove izjave.

16 P: Da samo to rezimiram za trenutak. To su paragrafi u kojima se govori
17 o sastanku koji ste Vi i predstavnici Danske vojske imali 26. maja sa raznim
18 osobama iz Dvora, među njima i gradonačelnikom Dvora, gospodinom Borojevićem,
19 gdje je on zahtijevao da se 5.000 Muslimana iz Bosanskog Novog prebaci kroz
20 Sektor sjever.

21 U vezi s tim sastankom, gospodine Kirudja, recite nam, samo kratko, kako
22 je došlo do tog sastanka?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Datum je 26. maj, kao što sam već rekao i juče. Naš mandat u
2 zaštićenim zonama Ujedinjenih nacija bio je u skladu sa ciljevima koje sam ja
3 juče rezimirao iz Vanceovog plana. Ja sam bio u Dvoru, da bih se brinuo o
4 prioritetima i donio odluku, naravno, o tome da se upoznam ne samo sa našim
5 jedinicama, dakle, ne samo policijom i vojskom koja je tamo bila raspoređena,
6 već takođe i sa lokalnim predstavnicima vlasti. Prema tome, ja kad sam bio tamo,
7 svrha mog boravka nije bila ono što se nalazi u ovom paragrafu i iznenada je
8 došlo do toga da je sve to stavljeno po strani i gradonačelnik Borović mi je
9 predočio zahtjev koji je naveden ovdje. Tako da sam ja stavio sve ostalo po
10 strani i počeo da slušam njegov zahtjev. Dakle, slušao sam ono što je on tražio
11 i dio od toga što je on tražio mi se učinilo izuzetno neobičnim.

12 P: A šta je to bilo?

13 O: Rekao je: "Želio bi da nam pomognete u prebacivanju 5.000 ljudi," ne
14 iz njegovog sektora, već iz Bosanskog Novog koji je s druge strane međunarodne
15 granice. I ono što je bilo čudno je da je on htio da se mi pobrinemo da se snima
16 filmskom kamerom to prebacivanje u centar, u zaštićenu zonu Ujedinjenih nacija,
17 a onda da niko od njih ne ostane u zaštićenoj zoni Ujedinjenih nacija - to bi
18 bila naša odgovornost u skladu sa njegovim zahtjevom. I na kraju, ako se dobro
19 sjećam, to je trebalo da pokaže našu dobru volju prema tim ljudima, dakle, kao
20 jedan humanitarni gest, pa da cijeli svijet to vidi.

21 P: Gospodine Kirudja, do kakvog ste Vi zaključka došli, u vezi sa
22 izvodivošću, odnosno održivošću granice koja se nalazila između Bosne i Hrvatske
23 i koja je odvajala ovo područje u kom je bio Dvor i područje u kojem je bio
24 Bosanski Novi?

25 O: Pa ja se u tom trenutku nisam bavio samom granicom. Ja sam se
26
27
28
29
30

1 fokusirao na to da se od mene traži da ljudi pređu tu granicu. Znači, nisam se
2 bavio granicom. Za mene je bizarno bilo to da gradonačelnik Dvora traži nešto u
3 ime jedne druge zajednice, dakle jedne duge jurisdikcije i traži od nas pomoć da
4 se preko granice prebace ljudi, dakle u naš sektor. I meni se to učinilo
5 prilično čudnim zahtjevom, da najblaže kažem.

6 P: Da li ste Vi kasnije zaključili bilo šta u vezi s tom granicom, da li
7 je bilo riječ o međunarodnoj granici koju su poštovali ljudi koji su živjeli u
8 Sektoru sjever i ljudi koji su živjeli u Bosankom Novom?

9 O: Pa kako je vrijeme išlo, postalo je jasno da taj dio međunarodne
10 granice, gdje Srbi kontrolišu obe strane nije ništa drugo do nominalna granica.
11 I pod tim mislim iz opštine Bosanski Novi i Bosanska Krupa, dakle, sve te
12 opštine koje su bile u našem sektoru - razmišljam o karti koju sam Vam pokazao
13 juče - sve to što je išlo prema zapadu, prema Bosanskoj Dubici, te obe strane su
14 kontrolisali Srbi i mostove i puteve između dvije strane, tako da za srpsko
15 stanovništvo to ustvari nije ni bila granica. Do te mjere da sa lijeve strane
16 granice opštine, gdje je većina stanovništva bila muslimanske nacionalnosti - a
17 govorim o opštinama Velika Kladuša i sve do Bihaća - tu je bila stvarno granica
18 za svakoga ko je htio da pređe, ali nije za ovaj dio granice o kojem govorimo.

19 P: U paragrafu 66, Vaše pisane izjave, Vi ste rekli da je gradonačelnik
20 rekao da je Bosanski Novi sada, citiram: "Dio nove realnosti u obliku Srpske
21 Republike Bosne i Hercegovine." Možete li nam to dodatno komentarisati?

22 O: Pa ovo je rezime jednog dijela razgovora koji sam počeo u namjeri da
23
24
25
26
27
28
29
30

1 shvatim zašto gradonačelnik Dvora raži da se preduzme ovako masovno prebacivanje
2 ljudi. Mjesta koja su u pitanju, u vezi s kojima sam postavio ja pitanje
3 gradonačelniku i to se nalazi u ovoj izjavi, dakle ja sam pitao: "Zašto bi
4 gradonačelnik Dvora razgovarao sa mnom i prenio mi nešto što je dužnost
5 gradonačelnika, odnosno vlasti u Bosankom Novom? Obojica ste Srbi. I, u vezi sa
6 aspiracijama Muslimana ja se sjećam da sam ja uvijek slušao Vas, ako se dobro
7 sjećam, kako strasno govorite o aspiracijama Srba. A sada imamo Muslimane za
8 koje mi Vi kažete da dobrovoljno idu i žele da pređu ovamo. Zašto bi ljudi
9 željeli dobrovoljno da odu, ako je sve mirno s obe strane granice? Ja se sjećam
10 da ste Vi, ako se dobro sjećam, govorili o jednom ogromnom naporu Srba da pokažu
11 da Srbi imaju humanitarne namjere, da su zabrinuti za ostvarenje humanitarne
12 situacije i zašto bi onda oni željeli da odu?" A njegov odgovor je bio nešto u
13 smislu da je Bosanski Novi sada dio nove realnosti.

14 Međutim, prije nego što smo došli do toga, sjećam se da je naš sastanak
15 bio nekoliko metara u jednoj sali za konferencije, nekoliko metara udaljeno od
16 njegove kancelarije i sjećam se da je on otišao do svoje kancelarije i rekao:
17 "Ako mi ne vjerujete, ja mogu da pozovem gradonačelnika i on može da Vam to
18 kaže." Ja nisam bio spreman za to i odbio sam to, ali tada mi je on rekao, to za
19 "novu stvarnost", to je bilo nešto što je bilo prilično sporno. Međutim, to je
20 ono što je on pomenuo, i rekao: "Evo on Vam može objasniti, ovaj drugi
21 gradonačelnik."

22 P: Vaša izjava u paragrafima od 64 do 68, je prilično detaljna i neću
23 Vam postavljati dodatna pitanja u vezi sa tim konkretnim sastankom, sudci će
24
25
26
27
28
29
30

1 možda imati neka pitanja za Vas gospodine Kirudja i možda će imati zastupnici
2 Odbrane.

3 G. HARMON: [simultani prevod] Ali ja bih želio sad da Vam pokažem
4 sljedeći dokazni predmet, a to će biti dokazni predmet 126.

5 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokazni predmet P125.

6 G. HARMON: [simultani prevod]

7 P: Da li možete pogledati taj dokumenat bez davanja bilo kakvih
8 komentara?

9 Gospodine Kirudja, ako pogledate ovaj dokazni predmet 125, da li ste Vi
10 pripremili taj dokument? Da li vidite svoj potpis na kraju tog dokumenta?

11 O: Da, to je moj rukopis, a to sam ja potpisao.

12 P: Gospodine Kirudja, ja vidim na dnu, pored Vašeg imena još jednu
13 skraćenicu CAC, šta to znači?

14 O: Pa to je moja funkcija, koordinator za civilna pitanja.

15 P: Želio bih da skrenem Vašu pažnju na tri reda od dna prve stranice i
16 to ću pročitati: "Bio bih zahvalan ako bi UNHCR mogao da pomogne u pribavljanju
17 tačnih informacija iz prve ruke o ovoj tvrdnji." A riječ je o tih 5.000
18 Muslimana koji navodno odlaze iz Bosanskog Novog dobrovoljno.

19 Zašto ste Vi tražili da UNHCR pribavi tačnu informaciju o ovoj tvrdnji?

20 O: Prvo, ovo je u kontekstu onoga što sam govorio juče o različitim
21 odgovornostima u jednoj složenoj misiji, kao što je misija Ujedinjenih nacija,
22 koja uključuje različite elementa. Ja sam podnosio izvještaj direktoru za
23 civilna pitanja. I na kraju ove druge stranice, vidjećete da je to upućeno
24 direktoru za civilna pitanja UNPROFOR-a, DCA.

25

26

27

28

29

30

1 Naš mandat je bio odgovornost unutar zaštićene zone UN-a. Ovo pitanje,
2 kao što i sami možete da vidite, jasno se tiče izbjeglica izvan granice UNPA.
3 Kada je meni skrenuta pažnja na to pitanje, ja nisam mogao uzeti bilo kakve
4 resurse UNPROFOR-a da djeluju preko granice u vezi s ovim što sam čuo, jer mi
5 nismo imali mandat za to i naši resursi su bili definisani unutar zone UNPA, a
6 ovo je pitanje mogućeg prebacivanja izbjeglica iz Bosanskog Novog u naš sektor.

7 Jedina agencija koja je imala mandat da ode tamo i da se sama uvjeri o
8 čemu je riječ bio je UNHCR. Prema tome, svrha ovog memoranduma je da se sada
9 pripremi teren da ja mogu da primim ljude, koji legitimno mogu da pređu granicu
10 i da ih zamolim one koji mogu da odu tamo da se sami uvjere o čemu je riječ.

11 P: A sada bih želio da skrenem Vašu pažnju na drugu stranicu ovog
12 memoranduma i to je na početku same stranice: "Imamo nagovještaje da ova priča
13 može da ima i druge političke posljedice."

14 Šta ste pod tim mislili?

15 O: Ako se sjećate ja sam rekao da je od mene traženo da se dovede
16 Međunarodni komitet Crvenog krsta i UNPROFOR da snimaju ove ljude u njihovom
17 tranzitu u sektor, pod uslovom da oni ne ostanu sektoru. Jedini način kako su
18 oni mogli da pređu liniju sukoba na drugu stranu, koja je bila pod kontrolom
19 hrvatskih vlasti, na sjeveru - a pod tim mislim na dva koridora koja su izlazila
20 iz ovog sektora, jedan je išao kroz Vojnić, do Karlovca, a drugi je išao kroz
21 Glinu do Siska.

22 I, političke posljedice bi bile sljedeće: ovi ljudi bi išli iz
23 međunarodne jurisdikcije u Bosni, kroz zonu Ujedinjenih nacija UNPA, do hrvatske

24

25

26

27

28

29

30

1 teritorije. I neizbježne su onda političke posljedice svega toga.

2 P: Gospodine Kirudja, dozvolite da Vam sada skrenem pažnju na sljedeći
3 dokazni predmet. To će biti dokazni predmet 125.

4 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ovaj dokazni predmet odnosi se
5 na paragrafe 69 do 76, dokaznog predmeta Tužilaštva 120.

6 SVEDOK: [simultani prevod] Koji paragraf?

7 G. HARMON: [simultani prevod]

8 P: To su paragrafi 69 do 76, Vašeg pismenog iskaza, gospodine Kirudja.
9 Ja ću na brzinu to sažeti. Zapravo, tu se dovoljno opsežno prepričava jedan
10 sastanak koji se održao sljedećeg dana. Tu je bio gradonačelnik Bosanskog Novog
11 Radomir Pašić, to je se sve događalo 7. maja u Topuskom. On je bio tamo sa
12 svojom delegacijom; on je došao nenajavljen i pokušao Vas je uvjeriti da
13 dozvolite da 5.000 Muslimana iz Bosanskog Novog pređe kroz područje pod Vašom
14 nadležnošću.

15 Dakle, to je sažetak onog što ste Vi rekli u ovim paragrafima. A sada mi
16 recite da li pred sobom imate sljedeći dokazni predmet koji bi trebao nositi
17 oznaku 125?

18 O: Ja vidim broj na ovom memorandumu koji je na monitoru.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Posljednji dokazni predmet je bio 125,
20 dakle ovaj će biti 126.

21 G. HARMON: [simultani prevod] P126.

22 P: Gospodine Kirudja, ja bih Vas zamolio da prvo pogledate taj dokument
23 126, onda ću Vam postaviti nekoliko pitanja.

24

25

26

27

28

29

30

1 Gospodine Kirudja, na prvoj stranici ovog dokaznog predmeta stoji
2 "Formular UNPROFOR-a za poruke". Da li prepoznajete dokazni predmet i da li se
3 na njemu nalaze Vaši inicijali?

4 O: Da, ovo je pisano mojim rukopisom i ja sam parafirao.

5 P: Sljedeća stranica, dakle, dokument gdje piše "slanje faksa", a na dnu
6 te stranice piše "uz drugarski pozdrav" i zatim nešto u rukopisu, međutim radi
7 se o Jensu Brostedu. Recite, da li prepoznajete taj dokument?

8 O: Da.

9 P: Da pređemo na sljedeću stranicu. Na vrhu stranice piše "Izveštaj
10 Jensa Borsteda o sastanku vezanom za 5.000 Muslimana, stanovnika Bosanskog Novog
11 u komandi UNPA North, 28. maja 1992.".

12 O: Da, sjećam se.

13 P: Ovo što sam pročitao, tu se potvrđuje da je taj sastanak održan 28.
14 maja 1992., da li je to tačno ili je to greška?

15 O: U mom dnevniku, koji sam vodio je navedeno da je to bilo 27.

16 P: Možete li reći Pretresnom vijeću ko je gospodin Jens Brosted?

17 O: Jens Brosted je bio jedan službenik kojeg sam ja dobio na zahtjev od
18 UNHCR-a, kako bi on bio prisutan u Topuskom u našoj komandi, tj. u našem štabu.
19 To je bilo ne mnogo ranije od ovog sastanka u Dvoru. I, mi smo predviđali da će
20 se na tom sastanku razgovarati o izbjeglicama u velikoj mjeri, s obzirom da smo
21 se spremali za taj program dobrovoljnog povratka. A ja sam otišao u Zagreb i
22 zamolio jednu od osoba koje rade za njih da oni pošalju da bude sa mnom, da

23

24

25

26

27

28

29

30

1 radi sa mnom u našim kancelarijama i gospodin Brosted je bio prva osoba koju su
2 poslali.

3 P: A sada da se vratimo na Vaš pisani iskaz iz dokumenta 120, i zamoliću
4 Vas da pogledate paragraf 70 u tom dokumentu. Nećemo ulaziti u puno pojedinosti,
5 pošto je to detaljno pokriveno u samom tekstu, ali želim da skrenem Vašu pažnju
6 na sljedeće. U paragrafu 70, prvo kažete: "Ja sam pitao zbog čega neki čovjek
7 želi otići iz sigurnosti svoje kuće, ako je sve tako mirno i uredno kao što nam
8 se prikazuje? Pašić je odgovorio: 'Priznajem da su Muslimani pod pritiskom od
9 strane naoružanih srpskih paravojnika', čime je implicirano da su redovne snage
10 i policija, da oni nisu imali nikakve veze sa zlostavljanjem Muslimana, čija je
11 svrha bila da ih se natjera na odlazak, tj. i evakuaciju."

12 Recite, da li Vam je objasnio ko su ti srpski paravojnici?

13 O: Ne. On je to spomenuo, kao što se i može naslutiti iz ovog paragrafa,
14 jer se ovdje opet radilo o trosatnom sastanku, gdje je on doslovno gotovo
15 prepričao elemente iz demarša koji mi je uputio gospodin Đuro Borojević u Dvoru
16 /u engleskom transkriptu: "Jugo Borojević"/. Ponovo se govori da su oni
17 dobrovoljno željeli ići, da sada vlada nova realnost, sve to. Sve to se gotovo
18 doslovno ponovilo ovdje. I, ja sam mu se obratio jer tu nešto nije bilo u redu u
19 ovom šta je on meni pričao. Zbog čega bi ti ljudi... zar oni nisu u svojim kućama.
20 Odgovor: "Da". On mi je zatim objasnio tu novu realnost, šta je bilo u
21 međuvremenu odlučeno na sastancima, koji su rokovi u okviru kojih bi se
22 Muslimani trebali razoružati i zatim izjaviti lojalnost toj novoj realnosti i on
23 je sad nastavio pričati o tome. I onda sam mu ja rekao: "Čekajte, ja ne
24 razumijem kako bi dobrovoljno neki čovjek mogao otići iz nekog mjesta koje zove
25 domom, ako je sve miroljubivo, ako vidi radite sve te divne humanitarne stvari.

26

27

28

29

30

1 Zbog čega onda odlazi? Meni se čini da netko - da li ste to Vi ili netko drugi -
2 dakle da tu netko pokušava da ih istjera iz njihovih kuća." I onda je on, da bi
3 objasnio, rekao da su to neki srpski paravojnici. A sad imajte na umu da je tamo
4 policija bila prisutna na sastanku, svi su bili tamo. Dakle, on je jednostavno
5 mogao reći: "Mi smo ti koji ih istjerujemo". Ali ne, rekao je "neka paravojska".
6 I to je bio kontekst.

7 P: Pretpostavljam da mu ništa povjerovali?

8 O: Ne.

9 P: Pređimo na paragraf 71, to je na stranici 18, na kraju samog tog
10 paragrafa. Tu se govori, a ja ću Vas citirati: "Umjesto toga na kraju je postalo
11 jasnije da su oni bili istjerivani iz Bosanskog Novog jer su isprva bili odbili
12 da izjave lojalnost novostvorenoj Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini, a tome
13 je kasnije doprinijelo njihovo odbijanje da predaju koje god oružje su imali u
14 svrhu samoodbrane. Dakle, odbili su ga predati Srbima."

15 Ko je bio značaj, po Vašem mišljenju, činjenice toga da će ti ljudi koji
16 su trebali biti evakuirani kroz Vaš sektor, da su oni odbili izjaviti lojalnost
17 novostvorenoj Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini?

18 O: Veći dio formulacija u ovom paragrafu nisu moje formulacije, to je
19 sažetak onoga što je izjavljivala sama delegacija. Činjenica je da su oni odbili
20 da izjave lojalnost, to jest da potpišu to. To nisam napisao ja, to meni
21 objašnjava gospodin Pašić, i to zbog toga što sam ja ranije pokazao određeno
22 nepovjerenje. Naime, ukazivao sam mu na elemente koji su ukazivali na to da se
23
24
25
26
27
28
29
30

1 to ne radi dobrovoljno. Dakle, on je meni pokušao objasniti da su se oni odbili
2 razoružati; da iako je bila tu neredovna policija... Dakle, to su sve ta
3 objašnjenja koja su dolazila direktno preko njega. Ja samo sažimam to. A jedini
4 zaključak koji sam ja mogao izvući iz ovoga da to nisu bile zapravo riječi
5 gospodina Pašića, da se njemu to nije sviđalo i da sve to skupa nije bilo sasvim
6 dobrovoljno. Ja sam mu rekao: "Oni odlaze, ali to nije zbog toga što oni to rade
7 dobrovoljno." On je se složio: "Priznajem." U redu.

8 Sljedeća stvar, ako mi on objasni, tj. on mi je objasnio, oni nisu
9 htjeli izjaviti lojalnost i boriti se. Dakle, potpisati, izjaviti lojalnost toj
10 novoj činjenici, toj Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini. Oni su mi zatim
11 objasnili da u periodu između 6. i 8. maja je bio period koji je završavao sa 9.
12 majem, koji je bio krajnji rok za njihovo razoružavanje. On mi je objašnjavao da
13 oni to nisu uradili i da su donijeli nekoliko vreća u kojima s bile drvene puške
14 i istrošena, već upotrebljena municija. Nisu se razoružali.

15 "Ali, ne žele se boriti..." kaže on meni "... niti za Izetbegovića, ni za
16 nas." I onda sam ja rekao ako se neće razoružati, ako se nemaju namjeru boriti,
17 tu opet se nešto ne slaže. Zašto se ne žele razoružati, a istovremeno se ne žele
18 boriti? Ja sam iz toga izvukao zaključa da oni to trebaju za samoobranu. To je
19 bio moj zaključak, to nije rekao on. Dakle, ako ne žele predati oružje, to je
20 zbog toga i samo zbog toga što ga žele sačuvati radi samoobrane. I to, to je
21 izazvalo probleme.

22 P: Dozvolite da Vas uputim na izvještaj gospodina Brosteda. Na
23 posljednjoj strani tu. To je u paragrafu 5/5, i tu gospodin Brosted govori o
24 sastanku. Ja ću sada čitati odatle, iz ovog drugog paragrafa, cijelog paragrafa

25

26

27

28

29

30

1 koji je na toj strani: "Glavne prepreke su navedene kao sljedeće: dakle UNHCR
2 želi pomagati i štiti izbjeglice i prognanike, ali ne stvarati izbjeglice."

3 O: Oprostite, gdje je to? U kom je to paragrafu?

4 P: To je u izvještaju gospodine Brosteda, to je drugi paragraf na toj
5 stranici koji je cijeli i počinje sa tekstom "Ja sam obavijestio...". E sada
6 citiram iz petog reda: "Kao glavna prepreka je navedeno da UNHCR pokušava pomoći
7 i štiti izbjeglice i prognanike, a ne stvarati ih. Vanceov plan je zasnovan na
8 osnovnom načelu da etnički sastav zajednica ne treba da se mijenja."

9 E sad, kada se koncentriramo na taj sad element sastanka, koliko sam ja
10 shvatio, to je bila poruka koja je prenesena valjda načelniku Pašiću i njegovoj
11 delegaciji. Kao prvo, recite da li je to tačno?

12 O: Da, ali to sam ja prenio, a ne gospodin Brosted.

13 P: Kakva je bila reakcija delegacije bosanskih Srba na tu informaciju?

14 O: Ja sam jasno rekao, kada sam čuo sva objašnjenja na moja pitanja, i
15 onda sam rekao gospodinu Pašiću: "Kao prvo, sada nam je jasno da Vi pokušavate
16 iseliti 5.000 ljudi iz njihovih domova, protiv njihove volje. Mi kao UN ne
17 možemo, nikako ne možemo sudjelovati u stvaranju izbjeglica od ljudi koji mirno

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 žive u svojim kućama." Ja sam mu to jasno rekao: "A to je takođe suprotno upravo
2 našem mandatu kao što sam juče objasnio. Prema Vanceovom planu, mi smo trebali
3 djelovati na takav način da omogućimo ljudima koji su već otišli da se vrate, a
4 ne da stvorimo nove izbjeglice koji bi odlazili. Zapravo je to povezano
5 sa Vanceovim planom."

6 On je to saslušao, to mu je bilo jasno, pogledao me je i rekao je:
7 "Jasno je da Vi ne želite surađivati. Ko Vam je šef, da se možemo obratiti
8 njemu?"

9 P: Dozvolite da Vam citiram još jedan redak, na istoj toj stranici, šest
10 redova iznad dna. Ja ću citirati jedan dio toga: "CAC je otvoreno rekao da bismo
11 se trebali prestati pretvarati da ti ljudi odlaze dobrovoljno."

12 Recite, da li je to taj trenutak, kada Vam je gospodin Pašić i drugi
13 članovi delegacije, kad su Vam rekli da ne surađujete.

14 O: Ne. Ne, u tom trenutku... Ustvari ti su sastanci bili veoma pristojni,
15 želio bih da znate da tu nije bilo vikanja, ili prigovaranja. Ovaj sastanak je
16 trajao tri sata. I ja sam slušao šta on govori i kad sam vidio da se ponavljaju
17 stvari koje sam već čuo, ja sam onda rekao: "Gospodine gradonačelnice, ja sam
18 sve čuo i meni je jasno da oni ne odlaze dobrovoljno. Vi ste to sami priznali."
19 To je ono što sam htio reći, nisam htio da nastavi ponavljati stalno iznova ono
20 što je već odgovorio, nakon što smo mu postavljali pitanja i onda dobili od
21 njega odgovore iz kojih smo izvukli svoje zaključke. "Znači, oni ne odlaze
22 dobrovoljno, gospodine gradonačelnice?" "Da, priznajem." Odgovorio mi je on.

23 Pitao sam ga: "Onda da bude sve jasno, dakle, nemojte mi govoriti da oni
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

petak, 28.05.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 dobrovoljno odlaze."

2 P: Sada ćemo završiti sa ovim konkretnim dokaznim predmetom i preći na
3 sljedeći koji bi trebao dobiti broj P127.

4 Gospodine Kirudja, ovaj dokazni predmet je dokument koji je bio upućen
5 Vama. Datum na dokumentu je 5. juna 1992., uputio ga je gospodin Brosted, a tema
6 je 5.000 Muslimana iz Bosanskog Novog. Da li prepoznajete ovaj dokument?

7 O: Da.

8 P: Da obavijestimo Vijeće, a i Vas, mi ćemo predočiti dokazni predmet
9 koji ste Vi dobili, izvještaj koji ste dobili 9. juna, to je sljedeći dokazni
10 predmet. Ali, želio sam da se sada fokusiramo na ono što ste Vi tražili u jednom
11 ranijem dokaznom predmetu, naime tražili ste potvrdu cijele te priče, šta se
12 tamo zbiva.

13 Dakle, dozvolite... Evo, da sumariziramo. Riječ je o dokaznom predmetu
14 gospodina Brosteda, izvještaju gdje on prenosi šta je bilo rečeno tokom
15 razgovora sa dvojicom bosanskih Muslimana iz Bosanskog Novog s kojima se
16 razgovaralo u Zagrebu. Da li je sada jasno, kao prvo, gospodine Kirudja, da li
17 tu gospodin Brosted pokušava razraditi one informacije koje je neovisno dobio?

18 O: Da.

19 P: Dozvolite da pročitam jedan dio tog dokumenta naglas. Počecu sa
20 trećom stranicom, izvinjavam se, u paragrafu broj 3, koji je na prvoj stranici:

21 "C.H. je potvrdio da je izvršeno razoružavanje muslimanskih sela, bio je
22 u selu Suhača i bio je jedan od prvih koji je položio oružje. Nakon što su to

23

24

25

26

27

28

29

30

1 učinili, došli su neki srpski teritorijalci zajedno sa policijom iz Krajine i
2 rekli im da napuste kuće. Izvršen je pretres kuća, dok su seljani čekali u polju
3 pet do šest sati. Nakon pretresa, dozvoljeno im je da se vrate i rečeno im je da
4 će sve biti u redu. Međutim, par dana nakon što je počelo prvo granatiranje,
5 granata je pala u njegovo dvorište. Granatiralo se iz minobacača i topova iz
6 susjednih srpskih sela."

7 4. paragraf: "Čovjek koji je dao informacije on nije znao ni za kakav
8 sporazum o razoružavanju, nije bio uključen, niti je imao ikakva saznanja o bilo
9 kakvom simboličnom kršenju sporazuma. Naveo je da ni jedan Srbin nije ubijen u
10 tom području. Srpska sela nisu razoružana. Naprotiv, helikopterima su stizale
11 zalihe iz Banja Luke i Knina."

12 Paragraf 5: "Dana 23. maja 1992., sela Donji Agići, Gornji Agići i
13 Hozići su spaljena. U nedjelju 24. maja formiran je veliki konvoj iz šest sela.
14 Ljudi su se osjećali prisiljeni da bježe, jer su im sela bila razorena. U
15 njegovom selu, u Suhaći, zapaljeni su rubni dijelovi dela da bi se ljudi
16 isprepadali. C.H. je takođe vidio da gore Hozići. Čuo je izvještaje o
17 razaranjima drugih sela i on vjeruje da se to nastavlja."

18 6: "Konvoj je formiran u dvije grupe i on nije znao koliko je odmakla
19 prva grupa. Glavni konvoj su u Blagaju zaustavila lica u srpskim vojnim
20 uniformama(kao JNA)i srpske paravojne grupe. Na osnovu oznaka na njihovim
21 uniformama, zaključeno je da se oni nalaze pod kontrolom Srpske demokratske
22 stranke i gradonačelnika Pajića. Srbi u Blagaju su hteli da mobilišu i muškarce
23 i žene. Konvoju je navodno obećan slobodan prolaz kako bi se to područje
24 'očistilo'."

25

26

27

28

29

30

1 Da se usredotočimo na ovo što sam sada pročitao, gospodine Kirudja.
2 Recite, da li je ovaj izvještaj koji ste dobili kasnije, 9. maja, da li je on
3 bacio novo svjetlo na ono što se zbivalo u Bosni?

4 O: Da, to je tačno. Kao što možete vidjeti, ovaj mi je uputio gospodin
5 Jens Brosted, kako bismo mogli početi surađivati u vezi sa zaključcima koje smo
6 stvorili na osnovu onog što su nam govorele srpske vlasti, naime da su te
7 izbjeglice već bile u pokretu; da je to bilo dobrovoljno. Mi to nismo
8 povjerovali. Željeli smo sada utvrditi da li je ono što smo mi smatrali nešto
9 što bi moglo biti potvrđeno situacijom na terenu. Dakle, da oni ne idu odatle
10 dobrovoljno.

11 P: Da sada skrenem Vašu pažnju na paragraf 8 u ovom dokaznom predmetu.
12 Pročitacu ga: "Spomenuo sam dva imena koja sam dobio od predstavnika grupe,"
13 onda imamo navedeno "izvještaj 25.05.1992."

14 Paragraf 9, mada je to precrtano pa se ne vidi: "Vjeruje se da su
15 zarobljeni ili da ih drže sa muškarcima u školi u Blagaju kao taoce."

16 Ta dva imena koja su Vam navedena ranije. Ako nemate ništa protiv da
17 pogledate raniji izvještaj gospodina Brosteda u paragrafu 8 su imena Sifet
18 Barjaktarević -

19 O: Šta mislite pod tim ranijim izvještajima Brosteda? Ja nemam pred
20 sobom prethodni, imam samo ovaj sadašnji.

21 G. HARMON: [simultani prevod] Pa u broju 126, molim da se to vrati
22 svjedoku.

23 P: Dakle, molim Vas pogledajte taj prethodni dokazni predmet, izvještaj
24
25
26
27
28
29
30

1 gospodina Brosteda, to je P126, strana koja nosi dole broj 5/5, a imena su Sifet
2 Barjaktarević i Fikret Hamzagić.

3 O: Ta dva imena se nalaze u mojim bilješkama, u paragrafu 7 mog iskaza.
4 Dobili smo ih od Pašića. To su bili ljudi s kojima smo mogli razgovarati, koji
5 su mogli potvrditi da Muslimani odlaze dobrovoljno. To je bilo u kontekstu onog
6 što smo govorili.

7 P: Dakle, u paragrafu 8 dokaznog predmeta 127, se tu govori o dvojici
8 ljudi za koje se smatra da se radi zapravo o taocima.

9 O: Pa to je on rekao.

10 G. HARMON: [simultani prevod] Evo, gotov sam sa ovim dokaznim predmetom.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Istina je da smo počeli kasnije ali
12 moramo imati dvije pauze, moramo napraviti prekid nakon sat i pol. Ako želite
13 možemo prekinuti sada, ili možemo prekinuti i nakon desetak minuta. U svakom
14 slučaju negdje unutar deset minuta.

15 G. HARMON: [simultani prevod] Evo, još jedan dokazni predmet, pa ćemo
16 onda.

17 Zamolit ću da se gospodinu Kirudji da sljedeći dokazni predmet koji će
18 dobiti oznaku Tužilaštva P128.

19 P: Gospodine Kirudja, ovaj dokazni predmet nosi datum 6. juna 1992.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Šalje ga C. Thornberry, direktor civilnih poslova UNPROFOR, upućen je Vama, a
2 predmet izvještaja je izvještaj o situaciji od 5. juna. Da li prepoznajete ovaj
3 dokument?

4 O: Da.

5 P: Dozvolite da pročitamo ovo što tu piše: "Molimo Vas da istražite i u
6 saradnji sa civilnom policijom i nakon toga hitno date svoje mišljenje o
7 sljedećem. U izvještaju od 5. juna kaže se da je jedna DAN patrola...", to se
8 misli na dansku patrolu, zar ne?

9 O: Da.

10 P: "... uočila kako se 100 žena i djece sprovodi na stadiona prekrivenih
11 glava i s plastičnim kesama, a deset naoružanih lica čuva stadion. Ovdajšnja
12 civilna policija izdaće uputstva svojim zaposlenima." Potpisano Cedric
13 Thornberry, da li prepoznajete potpis?

14 O: Da.

15 P: Kao prvo recite ko je bio Cedric Thornberry?

16 O: On je bio moj šef, direktor službe civilnih poslova. I, ovo je bila
17 prva naznaka da je cijelo to pitanje kojim sam se ja bavio na terenu, da je ona
18 počela privlačiti i njegovu pažnju, jer je on se nalazio u Beogradu, tamo se
19 nalazio naš glavni štab. Nakon što smo primijetili da u Sarajevu više ne možemo
20 funkcionirati, mi smo se vratili u Beograd i on je dakle imao sjedište u
21 Beogradu, čitao te izvještaje o situaciji i on se počeo sve više i više
22 interesirati za razvoj situacije. I, on je tražio od mene da ga detaljnije
23 obavijestim o tome šta se zbiva, kao što možete vidjeti u lijevom uglu dokaznog

24

25

26

27

28

29

30

1 predmeta. Ja sad to prenosim načelniku policije u mom sektoru, kako bi se onda
2 civilna policija mogla, bez obzira gdje se nalaze, pokrenuti proces, istragu na
3 osnovu koje bismo dobili informacije koje tražimo.

4 P: Vi ste nam rekli da načelnik CIVPOL-a nije mogao ulaziti u Bosnu kako
5 bi vršio istragu, zar ne?

6 O: Vidite, to je tu dilema kada čovjek radi u administraciji, neke od
7 ovih stvari izgledaju neobično. Tu se obilazi oko cijele te stvari, pleše se oko
8 nje. Kažu ti: "Idi izvrši istragu"; ali istovremeno ti kažu: "Nemoj ići tamo na
9 ono područje gdje nemate mandat".

10 G. HARMON: [simultani prevod] Ovo će biti dobar trenutak da prekinemo,
11 pošto će sljedeći dokazni predmet biti odgovor gospodina Kirudje na ovaj
12 konkretni dokazni predmet sada.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prekidamo s radom do 10.55h.

14 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

15 ... Početak pauze u 10.30h

16 ... Sjednica nastavljena u 11.08h

17 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim. Izvolite sjesti.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, možda bi Sudsko vijeće
19 trebalo reći nekoliko riječi po procesnom pitanju - ne da započnemo nekakvu
20 debatu - možda ustvari ne nužno sada. Možda ili na kraju ove sjednice ili na
21 početku sljedeće. Ako bi gospodin Tieger mogao doći, odnosno Vi mu prenesite ono
22 što ćemo mi reći, ili ako ga želite zvati možda kasnije. U redu, onda u neko
23 drugo vrijeme, ne nužno sad.

24

25

26

27

28

29

30

1 Postoji još jedno drugo pitanje, a ticalo se korespondencije. Želio bih
2 reći sljedeće. To bi onda što se tiče Sudskog vijeća bila i ujedno posljednja
3 riječ koju ćemo izreći po tom pitanju barem zasad. Ta stvar je dakle objašnjena
4 i postoji u javnom zapisniku.

5 Sudsko vijeće se po tom pitanju očituje na sljedeći način: Bez obzira
6 što uzrokovalo zakašnjeli početak suđenja, iz nekih razloga koji su se očitovali
7 u prošlosti, Sudsko vijeće nije doživjelo - sada barem govorim na period od jula
8 prošle godine - da je ovaj tim Obrane na bilo koji način pokušavao odgađati
9 početak suđenja, što bi bilo u nesuglasju sa profesionalnim odgovornostima i
10 dužnosti Branitelja. I s toga ovo Sudsko vijeće smatra da to što je bilo rečeno
11 u tom novinskom članku ne odražava ono što doista postoji u stvarnosti.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Veoma mi je teško u ovakvoj situaciji,
13 jer je Sudsko vijeće sada reklo da je to posljednje što će reći po tom pitanju.
14 A, dakako, na kraju, ako mi bude rečeno da po tom pitanju više ne mogu ništa
15 reći, onda uz dužno poštovanje -

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Znae onu latinsku izreku *nitus finiri*
17 *aparta*, to znači u određenom trenutku morate završiti diskusiju. Sudsko vijeće
18 je utvrdilo da Obrana ne krivi za to barem ovaj dio Tužiteljstva i čini se da je
19 u stvari u sporu sa tužiteljicom. A taj spor, mislim da je to sasvim jasno na
20 osnovu ovoga što sam upravo rekao, to je nešto što nema nikakvog uticaja na ovo
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Sudsko vijeće, niti na ovaj sudski postupak. Već se uglavnom radi o dojmu koji
2 je dat vanjskom svijetu. Sudsko vijeće je jasno sada izjavilo da što god da se
3 pojavilo u tom novinskom članku, da to nije ono što je ovo Sudsko vijeće
4 doživjelo od strane ovog tima Obrane od jula prošle godine, upravo suprotno. I,
5 dakako, formulacija je veoma oprezno izabrana. Nije, dakako, u svim okolnostima
6 nastojanje da se odgodi postupak neprofesionalno, niti u nesuglasju s dužnostima
7 branitelja.

8 Ja sam u prošlosti veoma često iz valjanih razloga - recimo uzmite na
9 primjer predmet *Tadić* - tražio da se odgodi početak suđenja, jer se to smatralo
10 nečim što je najprimjerenijim sa stajališta Obrane. Nema ničeg neprofesionalnog
11 u tome i ničeg krivog. Ono što stoji u novinskom članku, međutim, posve je
12 drugačije prirode i Sudsko vijeće je jasno reklo da ništa takoga od strane tima
13 Obrane nije doživjelo.

14 I ako će biti potrebe da se išta dodatnoga kaže u vezi s time Sudsko
15 vijeće će primiti pismene podneske u tom smislu.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Ja ću, časni Sude, iskoristiti tu
17 priliku, jer ja ću pisati Sudskom vijeću da kažem da se bojim, bez obzira što
18 cijenim ovu pomoć, i unatoč tome što je Sudsko vijeće ovdje reklo, da još uvijek
19 nije dotaknut meritum naše pritužbe.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja to shvaćam, gospodine Stewart.
21 Međutim, Sudsko vijeće je također razmotrilo i sagledalo gdje su granice
22 njegovog djelokruga, njegove nadležnosti. Ne znam da li se prosudba o

23
24
25
26
27
28
29
30

1 ponašanju gospođe Del Ponte u javnosti automatski može smatrati nečime što leži
2 u nadležnosti Raspravnog vijeća. No svakako, ako želite, podnesite pismeni
3 podnesak, ali Vam ne obećavam, ako budete tražili kakvu odluku o tom podnesku,
4 da ćete takvu odluku dobiti. No, odgovor ćete svakako dobiti.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Ne, to znam. Znam da ću barem taj
6 ljubazni odgovor od Suda dobiti.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavljamo sa svjedočenjem gospodina
8 Kirudje. Gospodine Kirudja, ja se ispričavam što ste morali slušati ova interna
9 procesna pitanja.

10 Izvolite, gospodine Harmon.

11 G. HARMON: [simultani prevod]

12 P: Mi smo prije pauze govorili o dokaznom predmetu 128, od 6. juna, koji
13 Vam je poslao Cedric Thornberry. Mi ćemo sada pogledati novi dokazni predmet
14 koji će dobiti broj 129.

15 Gospodine Kirudja, ovaj dokazni predmet Optužbe 129 je poruka UNPROFOR-a
16 od 8. juna 1992., čini se da nosi Vaš /?inicijale/ paragraf. Radi se o
17 memorandumu od 8. juna 1992. Predmet je: "Istražni izvještaj o prognanima
18 zamijećenima u Bosanskom Novom", na kraju stoji otkucano Vaše ime, i tu stoje
19 Vaši inicijali. Je li to tačno?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Gospodine Kirudja, je li to Vaš odgovor na upit gospodina Thornberrya
3 da istražite -

4 O: Da.

5 P: Skrenuću Vam pažnju na dio tog memoranduma, čini se da on u glavnini
6 sažima one ranije dopise koje ste Vi slali po Vašoj hijerarhiji?

7 O: Da.

8 P: Skrenuću Vam pažnju na posljednji paragraf memoranduma koji ću
9 pročitati: "27. maja gradonačelnik Bosanskog Novog došao je vidjeti koordinatora
10 za civilne poslove u Topuskom na vlastitu inicijativu. S njime je bio član
11 njegovog izvršnog odbora, gospodin Rade Palija. Zatim, predstavnik UNHCR-a
12 gospodin Jens Brosted, pridružio se tom sastanku na poziv koordinatora za
13 civilna pitanja. I, mi smo na osnovu tog sastanka zaključili da je gradonačelnik
14 imao suradnike u Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini i da postupa u njihovo
15 ime, odnosno u njihovom interesu."

16 Možete li nam prokomentirati taj paragraf?

17 O: Da. Radi se o internom memorandumu unutar jedne organizacije koja
18 ljubomorno čuva svoj mandat i ne želi da izlazi van okvira svojih odgovornosti,
19 niti da mu itko zadire u djelokrug. Veći dio tog memoranduma se upravo bavi s
20 time da želi to jasno izraziti.

21 Također se radi i o odgovoru od nesporedne više razine. Ja sam dobio

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 uputstvo da istražim nešto o čemu sam ih već informirao i dakako da ne želite
2 reći svom šefu da niste pročitali ono što ste rekli. Dakle, ja to moram sve
3 skupa okupiti. To nije ništa novo i uvijek smo to radili. To su bili uvjeti
4 našeg postupanja. Dakle, ovaj paragraf govori sa stanovišta mandata UN-a u UNPA
5 zonama. Gradonačelnik koji se spominje je gradonačelnik Dvora, a ne
6 gradonačelnik Bosanskog Novog. Mi smo imali poslovanje, kontakte sa
7 gradonačelnikom Dvora. Imao sam svoj mandat koji se odnosio na gradonačelnika
8 Dvora, stoga sam morao reći svom šefu da je to sve bilo i krenulo od
9 gradonačelnika Dvora i čini se da je on surađivao sa gradonačelnikom preko puta.
10 To je to.

11 P: Hvala Vam lijepa. Završio sam sa ovim dokaznim predmetom, idemo na
12 sljedeći.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li sam Vas dobro shvatio, gospodine,
14 gdje stoji da je gradonačelnik surađivao? Znači, niste mislili kad ste to rekli
15 na gradonačelnika Bosanskog Novog već na gradonačelnika Dvora?

16 SVEDOK: [simultani prevod] Da. Jer, to je ono što sam Vam i rekao da sam
17 ja morao to reći svom šefu, inače će me pitati kakvog ti posla uopće imaš s
18 gradonačelnikom Bosanskog Novog.

19 G. HARMON: [simultani prevod] Ovaj se dokazni predmet odnosi na paragraf
20 77 izjave gospodine Kirudje.

21 P: Gospodine Kirudja, molim Vas da pogledate dokazni predmet
22 Tužiteljstva 130. Radi se o poruci UNPROFOR-a od 6. juna od /?oficira/ zaduženog
23 za civilne poslove Sektor sjever. Na dnu stoji P. Raffone. I, uz to imamo i
24
25
26
27
28
29
30

1 memorandum od 6. juna, predmet: "Moguće muslimanske izbjeglice iz BiH". Na dnu
2 stoji ime Paolo Raffone, osoba zadužena za civilne poslove. U dnu kaže da je to
3 "dopustio Kirudja", i tu su Vaši inicijali, zar ne?

4 O: Da.

5 P: Vama su poznata oba dokumenta?

6 O: Prije svega da Vas pitam, ko je Paolo Raffone i kakvu je on ulogu
7 imao u vašem uredu?

8 O: On je jedan od niza referenata za civilne poslove koji je meni
9 odgovarao i koji bi imao u zadaći da obavlja svakodnevne poslove iz svih
10 aspekata u okviru našeg djelokruga. I, prije svega on bi, pošto učini nešto
11 sastavljao izvještaje po potrebi.

12 P: A koje su ustvari bile njegove odgovornosti i dužnosti u Sektoru
13 sjever?

14 O: Ja sam ga zadužio da se pozabavi onim dijelom našeg mandata koji se
15 tiče izbjeglica i prognanih, a dakako naš sveukupni mandat je bio ono što sam
16 već jučer objasnio.

17 P: No, da sažmemo ovaj memorandum. Tiče se telefonskog razgovora koji je
18 gospodin Raffone imao s gradonačelnikom Banja Luke, gospodinom Kuprešaninom. Je
19 li to točno?

20 O: Da.

21 P: Ako pogledamo drugi paragraf memoranduma. Dopustite da pročitam.

22 Pročitacu prva dva paragrafa:

23

24

25

26

27

28

29

30

1 "1. juna 1992. gradonačelnik Banja Luke, gospodin Kuprešanin, pozvao je
2 ured za civilne poslove u Sektoru sjever. Prenio je neke informacije koje se
3 odnose na val muslimanskih izbjeglica koji bi mogao krenuti s njegovog područja
4 u pravcu Hrvatske, a preko prijelaznih punktova u Dvoru i Karlovcu.

5 Gradonačelnikove informacije se mogu sažeti na sljedeći način:

6 Gradonačelnik Bosanskog Novog, zatim gradonačelnici Prijedora, Ključa,
7 Dubice, Sanskog Mosta i gradonačelnik Banja Luke kontaktirali su međusobno zbog
8 situacije u vezi s muslimanskim stanovništvom na tom području."

9 Četiri paragrafa niže, od ovog što sam upravo čitao ću nastaviti:

10 "Gradonačelnik procjenjuje da je oko 15.000 osoba već napustilo svoja
11 stalna mjesta boravišta i kreću se prema Dvoru, a još 15.000 bi ubrzo mogli
12 krenuti njihovim stopama."

13 Gospodine Kirudja, u čemu je značaj ovog dokumenta?

14 O: Značaj je manje-više iskazan u prvoj rečenici ovog dokumenta. Radi se
15 o telefonskom pozivu koji mu je upućen tokom njegovog uobičajenog posla u uredu
16 i bilo je to u junu. Prvi sastanak u vezi s tim izbjeglicama održan je 26. maja.
17 Mi smo, drugim riječima, već bili upoznati s tom stvari. I, s obzirom da je on
18 pratio što se zbiva, možda bi malo manje kompetentan dužnosnik samo razgovarao u
19 vezi s tim na telefon i zatim zaboravio sve što mu je bilo rečeno. On je shvatio
20 značaj toga, zabilježio je točno što mu je gradonačelnik Kuprešanin govorio. Tu
21 su dva elementa koje smo mi željeli naglasiti. Prije svega, radi se o stvari
22 koja traje, koja ne prestaje i kreće se prema svojoj kulminaciji. I ne radi se
23 samo o Bosanskom Novom, već obuhvaća šire područje. To je ono što ćete ono što
24 ćete shvatiti iz drugog paragrafa, tamo dobivate predodžbu o području na koje se
25 to odnosi.

26

27

28

29

30

1 Drugo, brojke ljudi koje smo mogli očekivati nisu samo 5.000 o kojima
2 smo ranije razgovarali. Naime, ovime nam je dato do znanja da bi ta brojke mogla
3 narasti tri do četiri puta, samo u inicijalnoj fazi da bi onda opet postojala
4 mogućnost da se udvostruči, da dođe još 15.000 ljudi. Značaj tog telefonskog
5 razgovora je u tome što nam je dao do znanja da moramo biti budni u vezi s time,
6 oprezni i paziti što se sve dešava i tko sve kreće prema zaštićenom području
7 Ujedinjenih nacija.

8 P: Gospodine Kirudja, s obzirom na Vaše prethodne kontakte s
9 gradonačelnikom Bosanskog Novog, jeste li se brinuli i pitali zašto tih
10 potencijalno 30.000 Muslimana iz onih općina koje su ovdje imenovane u drugom
11 paragrafu, napuštaju svoje domove i kreću prema vama?

12 O: Kao što sam ranije rekao, mi tek sada počinjemo promatrati i shvatiti
13 što se dešava. Jedine dokaze koje smo imali u toj fazi bilo je objašnjenje koje
14 su nam dale vlasti Bosanskog Novog. Ništa drugo bi nam ne bi ukazivalo na to da
15 će se taj problem odnositi i na šire područje negoli na ono što je on spomenuo -
16 dakle, Bosanki Novi i sela oko Bosanskog Novog - što je on spomenuo, dakle, u
17 svom izlaganju. Naročito je spomenuo Blagaj.

18 Drugo, te informacije koje su nam pomogle da shvatimo što se doista
19 događa došle su od gospodina Brosteda, koji je informirao te dvije osobe koje
20 smo mi imali tamo. No, ponavljam, mi u tom trenutku još uvijek nemamo pravu
21 sliku događaja, niti smo došli do nekog zaključka o tome šta se događa na svim
22 tim područjima. Mi smo tek u tom momentu bili upozoreni na situaciju i nastojali
23 razumjeti ko, kako, što i zašto.

24 P: Vi ste nastojali doći do još dodatnih informacija u vezi s time.

25 O: Da.

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

petak, 28.05.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 P: Dakle, ovaj memorandum je zatim upućen referentu za civilne poslove u
2 Sektoru sjever i to je zatim došlo do Vas po Vašoj hijerarhiji?

3 O: Da. Ustvari je naslovljeno na mog pretpostavljenog.

4 P: Kakva je bila vaša reakcija na mogućnost da dođe do zbjega 30.000
5 Muslimana iz tih općina koje nailaze prema Sektoru sjever?

6 O: Vi ste primijetili u prvoj poruci, to je u jednom od ovih dokaznih
7 predmeta ovdje, da sam ja upozorio svoj štab da se ne radi samo o humanitarnom
8 problemu, već da su tu politički problemi koji će uzrokovati da 30.000 ljudi
9 koji će nastojati da prijeđu to područje. I, podsjećam Vas, oni nisu trebali
10 ostati na našem području, već jednostavno proći, bili bi u tranzitu i krenuti
11 prema trećem mjestu. Komplikacije koje će se desiti, ako ih ja ne upozorim na
12 to, to je ono što je ustvari mene prvo zabrinjavali. Do kakvih će komplikacija
13 doći?

14 P: Pokazaću Vam još jedan dokazni predmet, takođe datiran 6. juna, kao i
15 ovaj 130. To će biti dokazni premet Optužbe 131.

16 Gospodine Kirudja, ovaj dokazni predmet ima dvije stranice. Prva
17 stranica je forma poruke UNPROFOR-a, 6. jun, od civilnih poslova Sektor sjever u
18 UNPROFOR u Beograd i u UNHCR u Zagreb, U dnu stoji Vaše ime, čini se da tu stoje
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vaši inicijali na dnu stranice.

2 Zatim, na sljedećoj stranici ovog dokaznog predmeta imamo memorandum od
3 6. juna, predmet: "Prognani iz Bosanskog Novog, koji su spomenuti u jučerašnjem
4 izvještaju". Tu je otkucano Vaše ime u dnu. Da li prepoznajete te dokumente?

5 O: Da.

6 P: Pogledajmo drugu stranicu tog dokumenta. Dopustite da čitam. Počeću
7 od prvog punog paragrafa: "Dežurni u štabu Danske čete u Kostajnici obavijestio
8 je koordinatora za civilne poslove..." to ste Vi zar ne "... preko telefona da će u
9 19.00h izvijestiti sljedeće: Za 350 prognanih je javljeno da su okupljeni na
10 nogometnom igralištu u Bosankom Novom. Viđeno da je da je tih 350 osoba ukrcano
11 u autobuse koji su otišli u nepoznatom pravcu u Bosni. Oni više nisu na
12 nogometnom stadionu. Danska četa ne zna ko je ukrcavao te ljude u autobuse. Oni
13 ni u jednom trenutku nisu prešli rijeku Unu u zonu UNPA, odnosno prema Dvoru ili
14 tom području."

15 Gospodine Kirudja, prvo nam recite u čemu je značaj ove informacije?

16 O: Sad opet vidimo, i to vrlo brzo, posljedice toga što se primjećuju
17 izbjeglice u velikom broju i sada to izaziva reakcije različitih jedinica, sa
18 različitim misijama u ovom dijelu, a riječ je o vojsci, policiji i nevladinim
19 organizacijama. Vojni oficir je sada to primijetio, primijetio je izbjeglice i

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 on se meni obraća - ovo nije vojno pitanje - ali on mene upozorava na ovo. Taj
2 vojni oficir ne zna za naše sastanke do kojih je došlo ranije.

3 On sada samo vidi da različiti dijelovi ove misije se suočavaju sa
4 različitim posljedicama onoga što se dešava. Ja sam bio zahvalan za njegov
5 poziv. Jer, kada ovi pozivi, izvještaji krenu različitim kanalima prema štabu,
6 prema sjedištu u Zagrebu, onda oni izazivaju različite reakcije. I ja sada
7 pokušavam da zatvorim krug, tako što uz to šaljem i komentar i upozoravam da je
8 održan sastanak. A pošto znam da će se u štabu održati sastanak gdje će gledati
9 sve informacije koje dobijaju, ako dobiju ovaj izvještaj u kom piše da se 350
10 ljudi okupilo na fudbalskom stadionu, moj direktor će reći: "A šta moja osoba
11 tamo kaže o tome? Zašto me on nije o tome obavijestio?" Tako da ovaj izvještaj,
12 njegova svrha je da pokuša da omogući razumijevanje toga i mi kažemo: "Možda je
13 naš mandat ograničen na UNPA zonu, pošto se ove stvari dešavaju preko granice,
14 one imaju značajne posljedice." I u tome je značaj ovog memoranduma.

15 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ovaj dokazni predmet se odnosi
16 na paragraf 82 izjave.

17 P: A, kada je riječ o paragrafu 83, Vaše izjave, gospodine Kirudja, prvi
18 put je tada došlo do okupljanja većeg broja ljudi, da je to primijećeno da je to
19 primijetila kanadska obavještajna četa, četa za izviđanje. I ovde se kaže: "Ovo
20 je prvi put da imamo konkretne dokaze o masovnom okupljanju ili hapšenju ljudi."
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vi ste ovaj izvještaj dobili 6. juna, a u isto to vrijeme muslimanske,
2 odnosno nesrpske izbjeglice su dolazile u manjim grupama preko granice.

3 O: Gotovo svakodnevno.

4 P: Da li su pripadnici vašeg tima razgovarali s tim ljudima ili
5 predstavnici nevladinih organizacija? Da li su oni pokušali da dobiju
6 informacije od tih ljudi?

7 O: Da.

8 P: Ovaj izvještaj Danske čete, i izvještaji koje ste vi dobijali od
9 nevladinih organizacija koje su razgovarale sa nesrpskim izbjeglicama koje su
10 odlazile u Sektor sjever, oni su pomogli da se Vama razjasni ono što se dešavalo
11 u Bosni?

12 O: Da, polako. korak po korak. Ja nisam, odnosno mi nismo žurili sa
13 donošenjem zaključaka, mi smo bili otvoreni prema svim tim informacijama, ali
14 smo počeli polako da shvatamo i u tom trenutku u junu ta slika je konačno
15 postala jasna.

16 P: Sada molim da pređemo na sljedeći dokazni predmet. To je dokazni
17 predmet 137.

18 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet P132.

19 G. HARMON: [simultani prevod] 132, ja sam rekao 137.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vijeće cijeni to što Vi pokušavate da
21 brže napredujete.

22 G. HARMON: [simultani prevod]

23 P: Gospodine Kirudja, pogledajte ovaj dokument na trenutak. Ovo je
24 dokument od 9. juna 1992. od civilnih poslova Sektor sjever upućen UNPROFOR-u
25 Beograd. Na prvoj stranici riječ je poruci UNPROFOR-a na kojoj su Vaši inicijali

26

27

28

29

30

1 na dnu. Da li ustvari ovo Vaši inicijali na dnu dokumenta?

2 O: Ne.

3 P: Čiji su ovo inicijali?

4 O: To je Paolo Raffoni na naslovnoj stranici.

5 P: A sada sljedeća stranica. Tu je zabilješka, vidim da je gospodin
6 Raffoni potpisao u Vaše ime. Je li to tačno?

7 O: Da.

8 P: A posljednja stranica ovog dokaznog predmeta je nešto što smo mi već
9 vidjeli, a to je izvještaj gospodina Brosteda o razgovoru koji je napravio sa
10 dvije muslimanske izbjeglice iz Bosanskog Novog i to je izvještaj koji je upućen
11 u Zagreb?

12 O: Da.

13 G. HARMON: [simultani prevod] Ovo, časni Sude, je dokument koji je već
14 uveden i pokazuje kako je gospodine Kirudja primio izvještaj gospodine Brosteda
15 o razgovoru obavljenom sa dvije izbjeglice 9. juna. Je li to tačno?

16 O: Da, to je tačno.

17 P: A ovaj dokument se uvodi samo da pokaže tok informacija od gospodina
18 Kirudje, uz komandni lanac koji se nastavlja.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali Vijeće je o moglo da prihvati i
20 na osnovu svjedočenja gospodina Kirudje.

21 G. HARMON: [simultani prevod] Da, ali ja pokušavam da idem jednim
22 hronološkim redom.

23 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi ovdje imamo veliki naglasak na
24
25
26
27
28
29
30

1 komunikaciju između agencija Ujedinjenih nacija i mislim da bismo se možda
2 trebali baviti drugim stvarima koje bi nam više pomogle da shvatimo sâmo
3 pitanje.

4 G. HARMON: [simultani prevod] Uredu, onda ćemo preći na sljedeći dokazni
5 predmet koji se odnosi na paragraf 87 izjave, a to je dokazni predmet Tužilaštva
6 133.

7 P: Gospodine Kirudja, ovaj dokazni predmet se sastoji od naslovne
8 stranice, na kojoj piše "Poruka UNPROFOR-a". Na vrhu stranice su Vaši inicijali,
9 na dnu je Vaše ime, a uz to je memorandum, takođe od 16. juna 1992. godine. A,
10 tema je: "Humanitarna kriza na pomolu u Bihaću i duž bosanske granice". Na kraju
11 ovog memoranduma je Vaše ime, a na vrhu stranice su Vaši inicijali. Je li tako?

12 O: Da.

13 P: Dozvolite da Vam skrenem pažnju na sâm memorandum. Želio bih da
14 pročitam prva dva paragrafa:

15 Paragraf 1: "Humanitarna situacija u Bihaću naglo se pogoršava. Sastanak
16 održan 1. juna 1992. godine u Bihaću na zahtjev vojnih posmatrača UN-a i
17 gradonačelnika Bihaća, pokušaj je da se međunarodnu zajednicu upozori na
18 humanitarnu krizu koja je na pomolu. Naoružani elementi na tom području teroristu
19 stanovništvo s obje strane granice. UNPROFOR dobija izvještaje o velikom broju
20 ubistava iz osвете, prisilnom masovnom preseljenju osoba i drugim užasnim
21 oblicima odmazde.

22 "Jedini nezavisni izvori informacija na tom području su vojni posmatrači
23 UN-a u Bihaću. Međunarodni komitet Crvenog krsta i UNHCR privremeno su

24

25

26

27

28

29

30

1 obustavili svoje operacije na tom području."

2 Možete li nam objasniti ovaj drugi paragraf u kom piše da su Međunarodni
3 komitet Crvenog krsta i UNHCR privremeno obustavili svoje operacije na tom
4 području. Zašto je to bilo tako?

5 O: Da. Bihać je odredište i Vijeće je moglo da vidi na osnovu jednog
6 drugog objašnjenja da je to bilo naše odredište. Mi kao komandanti sektora smo
7 morali da idemo tamo gotovo svakodnevno. U ovom trenutku mi smo se smjestili uz
8 vojne posmatrače UN-a. Dakle, mi smo sve vrijeme bili prisutni u Bihaću, kako se
9 situacija pogoršavala. A to se nije odnosilo samo na Bihać, već i na cijeli
10 koridor na sjeveru Bosne, pa i izvan toga.

11 Od maja ili približno u to vrijeme, jedina nevladina organizacija koja
12 je bila u Bosni, čak i prije nego što počeo mandat Ujedinjenih nacija, bio je
13 Međunarodni crveni krst i tu je bio UNHCR. Rezultat pogoršanja situacije je bio
14 i to da je jedan od predstavnika Međunarodnog crvenog krsta Philip Morris ubijen
15 i onda se Međunarodni crveni krst povukao, a UNHCR je uslijedio. Mi zbog toga
16 nismo mogli da dođemo do informacija iz normalnog izvora koji bi nam
17 potkrepljivali naše informacije - što bismo inače radili.

18 P: Sad ću Vam skrenuti pažnju na paragraf 9, koji ću takođe citirati:

19 "Priče koje dolaze iz Bihaća i okolnih bosanskih opština: Velike
20 Kladuše, Cazina, Bosanskog Novog i Bosanske Krupe stvaraju tužnu sliku, sličnu
21 onoj iz Sarajeva i Mostara. Strahuje se da se preko granice u brdima i šumama
22 dešavaju neopisiva zlodjela. Ovu poruku šaljem u nadi da ćemo potaknuti

23
24
25
26
27
28
29
30

1 kompetentne vlasti da počnu rješavati ovaj problem, prije nego što bude prekasno
2 za ljude na tom području kojima je pomoć potrebna. Akcija bi mogla započeti
3 operacijom pružanja pomoći Bihaću i vraćanjem Međunarodnog komiteta Crvenog
4 krsta i UNHCR-a na to područje."

5 Samo da bismo se mogli orjentisati, opština Sanski Most je odmah ispod
6 Bosanskog Novog, je li tako?

7 O: Pa djelomično jeste, ali ona malo prodire u opštinu Prijedor.

8 P: Šta ste mislili pod ovim što ste rekli u paragrafu 9? Na čemu ste
9 zasnivali ovu izjavu?

10 O: Ovo je memorandum koji pokriva jedan široki raspon svega što smo mi
11 tamo primijetili. Znam da ćete se Vi usmjeravati na određena područja, ali ja se
12 nisam usmjeravao samo na to. Moj fokus je bio u mnogo širem mandatu, i to i u
13 humanitarnom i u političkom smislu. Mi smo morali da pokrivamo cijelo područje.

14 Ono što amo mi morali da uradimo u Bihaćkom džepu, kao što sam to
15 objašnjavao i juče, gdje su bili Muslimani u džepu suočeni sa Srbima koji su
16 bili u zoni UNPA, to je bio jedan segmet na granici - koji sam juče pominjao - i
17 tu ustvari nije bilo granice, jer su Srbi kontrolisali obe strane.

18 A svrha ovog memoranduma je da ukaže na realnost situacije i da sistem
19 UN-a mora da shvati tu situaciju, gdje je Bihać postao zaštićena zona, zajedno
20 sa Goraždom, Srebrenicom i Mostarom. Dakle, to je namjera ovog memoranduma, da
21 mi skrenemo pažnju Međunarodne zajednice da se preduzmu odgovarajuće mjere da bi
22 se pozabavili - ne na jedan uniforman način - već konkretno od džepa do džepa,
23 situacijom koja se dešava u svakom pojedinom džepu. Ono što smo mi tražili za
24 ovaj Bihaćki džep bio je povratak Međunarodnog komiteta Crvenog krsta i UNHCR-a,
25 i to je bila suština ovog memoranduma. I ja ne znam u ovom trenutku šta se

26

27

28

29

30

1 desilo nakon tog memoranduma, mislim da su se vratili.

2 P: Završili smo sa ovim dokaznim predmetom, sada ćemo preći na sljedeći
3 dokazni predmet. To je dokazni predmet Tužilaštva 134.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, mogu li Vam predložiti
5 da ukoliko nema nikakvih pitanja od strane Odbrane u vezi s tim čije ime se
6 pojavljuje na dokumentu, čiji inicijali... Naravno ako je to sporno, ako to nisu
7 nečiji inicijali, onda bih radije čuo prigovor Odbrane, nego da se tim rutinskim
8 pitanjima stalno bavite.

9 G. HARMON: [simultani prevod] Pa meni će biti drago ukoliko je ćutanje,
10 u suštini, saglasnost i prihvatanje autentičnosti ovih dokumenata. Ja ću to rado
11 prihvatiti.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa mislio sam na autentičnost u vezi s
13 tim čije se ime nalazi na dnu dokumenta, čiji inicijali i slične stvari.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Gospodin Harmon može da prihvati naše
15 ćutanje kao prihvatanje autentičnosti ovakve vrste dokumenata.

16 G. HARMON: [simultani prevod]

17 P: Gospodine Kirudja ovo je dokument od 20. juna, a tema ovog dokumenta
18 je sastanak u Velikoj Kladuši, Bosna i Hercegovina, sa predstavnicima 830
19 raseljenih lica iz Sanskog Mosta, Bosna i Hercegovina. Prije par trenutaka Vi
20 ste nam rekli gdje se nalazi Sanski Most. Ja bih sada želio da pročitamo ovaj
21 dokument:

22 "Sekretar Crvenog krsta u Velikoj Kladuši, gospodin Hajrudin
23 Muhamedagić, sazvaio je sastanak sa predstavnicima 850 raseljenih lica koja su

24

25

26

27

28

29

30

1 stigla iz Sanskog Mosta, Bosna i Hercegovina, 12. juna 1992. godine. Sastanak je
2 održan 19. juna 1992. godine u sjedištu lokalnog Crvenog krsta. Oficir za
3 civilne poslove iz Sektora sjever i šef stanice civilne policije UN-a u Slunju
4 bili su pozvani da prisustvuju. Predstavnik grupe raseljenih lica iz Sanskog
5 Mosta zatražio je da ostane anonimna. Izvještaj koji slijedi zasniva se
6 isključivo na njegovim iskazima.

7 "Svjedok ove prisilne evakuacije bio je zatočen u sportskoj dvorani u
8 Sanskom Mostu tokom 16 dana zajedno sa svojim sinom. Na ovom mjestu držali su
9 osobe između 16 i 60 godina. Izjavio je da su se zatočeni svakodnevno
10 prebrojavali, kako bi bili sigurni da niko ne nedostaje. Svjedok je izbrojao da
11 od njegovog dolaska nedostaje oko 250 lica. Rekao je da su ih pozivali da izađu,
12 nakon čega se više nisu vratili. Čuvari ovog mjesta bili su pod direktnom
13 upravom čovjeka koji je komandant srpskog kriznog štaba u Banja Luci, gospodina
14 Davidovića. U to vrijeme, lokalni radio je javio da je 230 ekstremista, Zelenih
15 beretki zatočeno u koncentracionom logoru u Banja Luci, dodao je. Logor se zove
16 Manjača i nalazi se na oko 30 kilometara od Banja Luke. U ovom logoru nalaze se
17 samo opasni ratni zarobljenici, 'ekstremisti'... neki ljekari i članovi SDA,
18 objasnio je. Dana 11. juna 1992. oko hiljadu osoba stiglo je u sportsku dvoranu.
19 Istog dana vlasti, ("davidovićeви čuvari") organizovali su deset autobusa i s
20 puškomitraljezima u rukama primorali su neke od zatočenih u sportskoj dvorani da
21 uđu u autobuse. Izbrojao je oko 800 osoba. Autobusi su išli za Bosansku Krupu.
22 Tamo su opet uperili puškomitraljeze u njih i natjerali sve da izađu iz autobusa
23 i da se postroje. Svi smo morali preći most hodajući između mina. S druge strane

24

25

26

27

28

29

30

1 čekale su nas Zelene beretke i neki predstavnici lokalnih vlasti. Organizovali
2 su nam nekakav prevoz.

3 "Dana 12. juna 1992. godine, grupa je stigla u Veliku Kladušu. Lokalni
4 Crveni krst priskočio je u pomoć grupi. Crveni krst je izbrojao 850 ljudi, žena,
5 djece i muškaraca preko 60 godina starosti. Svi su bili Muslimani."

6 Sada ću preskočiti jedan paragraf i čitaću sljedeći:

7 "Predstavnik 850 osoba iz Sanskog Mosta rekao je da bi svi oni jako
8 voljeli da se vrate u svoje domove." Neću čitati ostatak ovog paragrafa.

9 Gospodine Kirudja, ovaj izvještaj odražava događaje do kojih je došlo u
10 jednom drugo dijelu Bosne u Sanskom Mostu. Kakva je bila Vaša reakcija na ovaj
11 konkretni dokazni predmet? U čemu je značaj bio ovog dokaznog predmeta, po Vašem
12 mišljenju?

13 O: Pa nekoliko značajnih elemenata je bilo. Da pođemo od toga kome je
14 upućen ovaj dokument, upućen je Međunarodnom komitetu Crvenog krsta, a ne mom
15 štabu. Već sam ranije pomenuo u kontekstu prethodnog memoranduma da sam tražio
16 povratak Međunarodnog komiteta Crvenog krsta i UNHCR-a, i već sam pomenuo da nam
17 je bilo drago da su se oni vratili i da sam se s njim sastao nekoliko puta. Zbog
18 toga je bitno kome je ovo upućeno. Morate da shvatite razmjere onoga što se
19 dešavalo u ovom području, dimenzije onoga što se dešavalo. Ovo je prvi put da se
20 to dešava. Sve do tada govorimo o raseljenim licima i izbjeglicama, a ovdje sada
21 govorimo o nestalim licima. Riječ je o velikom broju, 200 ljudi, koji su
22 nestali. I ponovo u organizaciji kao što je naša, očigledno ovo je odgovornost

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Međunarodnog komiteta Crvenog krsta. Ali, ovo sada uvlači nas u cijeli događaj,
2 jer mi se nalazimo u Velikoj Kladuši gdje je došlo do ovog sastanka i tu je
3 locirana naša druga grupa posmatrača Ujedinjenih nacija i ovo se sve nalazi vrlo
4 blizu granice zone UNPA.

5 Prema tome, značaj ovog memoranduma je u tome da ovaj puta se bavimo ne
6 samo izbjeglicama, već pitanjem lica koja su nestala i koja su ne daj bože
7 ubijena. Mi ne znamo tačne dimenzije toga, ali ja to šaljem Međunarodnom
8 komitetu Crvenog krsta da bi se otvorio još jedan kanal razumijevanja razmjera
9 ovakve stvarnosti.

10 P: Gospodine Kirudja, u ovom dokumentu se pominje komandant srpskog
11 Kriznog štaba u Banja Luci koji je prisilio približno 800 do 850 Muslimana u
12 autobuse i prisilno ih preselio u Veliku Kladušu. Što Vam to govori o događajima
13 do kojih je došlo u Bosni?

14 O: Pa, u tom trenutku, mi počinjemo da shvatamo da nije u pitanju samo
15 Bosanki Novi, ne samo to da su ljudi raseljeni, već ovo postaje mnogo
16 ozbiljnije.

17 P: Pa šta Vas brine u svemu ovome?

18 O: Pogledajte riječi u trećem paragrafu, pominje se "koncentracioni
19 logor". I to je ono što sada privlači našu pažnju, jer mi počinjemo da shvatamo.
20 Mi smo čuli za Manjaču, čuli smo da su ljudi nestali. Ne znamo detalje, ne znamo
21 cijelu sliku. I, sada mi ponovo pokušavamo da shvatimo i vremenom smo uspjeli da
22 shvatimo i dobijemo kompletnu sliku svega, međutim u ovom trenutku tu je uvedena
23 jedna potpuno nova dimenzija.

24 P: Ovaj dokument Vas ustvari informiše o tome ko je prisilio Muslimane
25 da se rasele, da napuste svoje domove?

26

27

28

29

30

1 O: Da, ovo je saznanje koje dobijamo u tom trenutku.

2 P: A po ovom dokumentu ko je bio odgovoran za to? Ko to radi?

3 O: Pa imate Međunarodni komitet Crvenog krsta koji nije zvanično lice,
4 to je organizacija koja se samo bavi humanitarnim poslovima. Znači u ovom
5 trenutku, mi se ne suočavamo ni sa kakvom zvanično organizacijom, mi se obraćamo
6 humanitarnoj, nevladinoj organizaciji. Prema tome, ako me pitate da dam direktan
7 odgovor ko je bio odgovoran - u tom trenutku ta imena meni još nisu bila poznata
8 i ja nisam mogao da dođem do odgovarajućeg mišljenja.

9 P: Ali ova informacija je nešto što se pojavljuje u posljednjem u
10 posljednjem pasusu?

11 O: Da, tako je. I tek onda smo dobili punu sliku svih događanja.

12 P: Da li možemo sada preći na sljedeći dokazni predmet. Riječ je o
13 dokaznom predmetu koji se sastoji od dvije stranice. To je dokazni predmet 135.

14 Gospodine Kirudja, ovaj dokazni predmet koji se sastoj iz dvije
15 stranice je iz Danskog bataljona upućen savjetniku za civilna pitanja, tema:
16 "Izbjeglice". Želio bih da pročitam nešto sa druge stranice ovog dokaznog
17 predmeta, paragraf 3, na sredini stranice. Nažalost, ne mogu da pročitam prvu
18 riječ.

19 O: To je vrijeme, to je 20.00 sati, vrijeme ispisano na vojni način.

20 P: Hvala Vam što ste mi pomogli oko toga.

21 "Izviđači iz E čete primijetili su da 15 osoba drže na stadionu u
22 Bosanskom Novom, tih 15 osoba čuvaju lica u maskirnim uniformama. Ljudi oko

23

24

25

26

27

28

29

30

1 stadiona mahali su bijelim zastavama i slali svjetlosne SOS signale da bi na
2 sebe skrenuli pažnju izviđača Danskog bataljona."

3 Zatim, tri reda niže: "Danski bataljon je zabrinut za sudbinu ljudi na
4 stadionu."

5 U čemu je značaj ovog dokumenta?

6 O: Ovo je nastavak prisustva ovih ljudi na fudbalskom stadionu. I, četa
7 koja nam podnosi izvještaj, po prvi put su njihov izviđači tek primijetili te
8 ljude. Međutim, oni se brinu jer ljudi šalju signale SOS sa tog terena i ako Vi
9 stanete tamo gdje su oni stajali i ako se popnete na posmatračka mjesta preko
10 rijeke Une je jedno otvoreno polje i vi možete sa dalekozorom da vidite taj
11 stadion. I oni su mogli da ih vide, oni su bili viđeni, očigledno, pošto je to
12 direktno postavljeno u odnosu na fudbalski stadion, mogli su da ih vide. I, oni
13 su bili zabrinuti da će njima neko nauditi, da se njima nešto dešava i zato oni
14 žele da skrenu pažnju na sebe. I pošto sam ja u zaštićenoj zoni Ujedinjenih
15 nacija oni mene pitaju šta da se uradi jer čini se da tim ljudima može biti
16 naudeno.

17 P: Molim da pređemo na sljedeći dokument koji će dobiti oznaku 136.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Samo jedna stvar vezan za dokazni predmet
19 135, mi mislimo da se radi o 20. junu 1992., ali to je nejasno. Molio bih da se
20 to potvrdi da li je takva situacija?

21 SVEDOK: [simultani prevod] Ne, mislim da imamo vojničku oznaku vremena,
22 mislim da bismo provjeriti to s vremenom, ali datum i sat je navedeno u jednom
23 kompletu, vojska to tako radi. Nisam siguran da bih Vam mogao točno pročitati.

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

petak, 28.05.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude gospodin Kirudja želi pomoći.
2 Kad ja interveniram, kao da sam ja njemu uputio pitanje, ja to razumijem on želi
3 pomoći.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kirudja, kada objašnjavate, da
5 li ste mislili na paragraf 3 ili ste govorili o datumu i oznaci vremena na vrhu
6 samog dokumenta?

7 SVEDOK: [simultani prevod] I jedno i drugo.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] I jedno i drugo.

9 G. HARMON: [simultani prevod] Nije sasvim jasan ovaj dokument, sljedeći
10 dokument će pomoći.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Ako je to povezano - onda da,
12 možda.

13 G. HARMON: [simultani prevod] Jeste, povezano je.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, nastavite.

15 G. HARMON: [simultani prevod]

16 P: Molim da sada pređemo na dokazni predmet Tužilaštva 136, gospodine
17 Kirudja. Ovo se odnosi na prethodni dokazni premet, zar ne?

18 O: Da.

19 P: Ovaj dokument nosi datum 22. juna. I, ako u ovom dokumentu pogledamo
20 drugu stranicu, dakle, sâm memorandum, ja ću pročitati sada. Tu stoji sljedeće:

21 "DANCON je obavijestio civilne poslove o novoj grupi od otprilike 15
22 osoba koje su navodno držane na nogometnom stadionu koje čuvaju osobe u

23

24

25

26

27

28

29

30

1 maskirnim uniformama. Ti su ljudi mahali bijelim zastavama i davali SOS signale
2 patroli DANCON-a koja je tuda prolazila."

3 Zatim dalje stoji: "U prilogu se nalazi pismo koje je predstavnik UNHCR-
4 a ovdje u Topuskom uputio gradonačelniku Bosanskog Novog. To pismo, a posebno
5 peti paragraf, ima cilj da podvuče poruku koja je više puta usmeno prenijeta
6 njemu i njegovim kolegama u Dvoru."

7 Kada se okrenemo sljedećem dokumentu, a sljedeći dokument, gospodine
8 Kirudja, je pismo koje je uputio gospodin Brosted. Recite, kakva je Vaša uloga u
9 ovom pismu, ako ste imali bilo kakvu ulogu?

10 O: Časni Sude, prije nego što odgovorim na pitanje, zamoliću Vas da
11 pogledate naslovnu stranicu, tj. propratnu stranicu dokumenta. Na samom vrhu
12 stranice stoji 22. juni 1992., 10.20h ujutru. Tu se vidi kada sam ja počeo
13 posvećivati svoju pažnju onom prethodnom dokumentu koji ste vidjeli. To je naime
14 potvrdilo moje tumačenje da se radilo o odgađaju koji se zbivao noću. Naime, taj
15 dokument kaže 10.20h, tu se navodi kad je ovaj dokument sastavljen. Dakle,
16 ujutro kada sam došao u kancelariju je bio trenutak kada sam se posvetio onom
17 dokumentu, a riječ je o ovoj sljedećoj stranici koja govori o SOS-u.

18 A sada da odgovorim zastupniku koji me pitao da li sam ima ikakvu ulogu
19 u sastavljanju tog pisma. Ja mogu reći da jesam, imao sam značajnu ulogu i to iz
20 razloga koji sam ranije naveo kada sam dobio telefonski poziv i kada mi je
21 rečeno da su ti ljudi možda u opasnosti i kad mi je postavljeno pitanje šta
22 bismo mogli napraviti. Ja sam pokušao da obavijestim naš štab da se ovdje
23 nastavlja baviti onim pitanjem - o kojem ste čuli iz ranijeg mogjeg iskaza - da
24 smo se pozabavili razgovorima sa gradonačelnikom koji je bio odgovoran za
25 situaciju u tom mjestu gdje su se stvari događale. Mi smo sjeli sa kolegama iz

26

27

28

29

30

1 UNHCR-a i Crvenog križa i pregledali informacije koje smo imali. Gradonačelnik
2 je znao naš stav, mi smo mu već razjasnili da je prisilna evakuacija ljudi iz
3 kuća nešto u čemu mi ne želimo sudjelovati. On je to shvatio, ali je izgledalo
4 ili ne može ili ne želi pomoći vezano za to. Zbog toga smo sastavili ovo pismo
5 koje nisam smio uputiti ja, jer se radi o stvari koja spada u nadležnost UNHCR-
6 a. Dakle, oni su to napisali u savjetovanju i uz moju pomoć.

7 P: A prvi paragraf ovog pisma, gospodinu Pašiću, gradonačelniku
8 Bosanskog Novog je odraz Vaše brige:

9 "Želim Vas uvjeriti da smo, od sastanka na kojem smo bili, pokušali da
10 pratimo tu situaciju i ozbiljno smo zabrinuti za dobrobit velikog broja
11 Muslimana u vašoj zajednici."

12 O: Točno.

13 P: Sada dozvolite da usmjerim Vašu pažnju na treći paragraf u kojem
14 stoji sljedeće:

15 "Kao što ćete se sjetiti, na našem sastanku ste naveli gospodina Sifeta
16 Barjaktarevića i Fikreta Hamzagića kao portparole te grupe i preduzeli ste
17 korake za organiziranje sastanka na kome biste razgovarali s njima. Putem ovog
18 pisma želio bih se raspitati kakve ste dogovore napravili za taj sastanak.
19 Ukoliko je moguće željeli bismo se sastati sa gospodinom Izetom Muhamedagićem i
20 predstavnicima lokalnog Crvenog krsta ili Crvenog polumjeseca ili Merhameta. Bio
21 bih Vam zahvalan ako biste u naše ime kontaktirali te dvije osobe i zatražili da
22 predlože dan kada ćemo se sastati. Predlažemo da se sastanemo u Dvoru."

23 Gospodine Kirudja, da li je do tog sastanka došlo? Da li se gospodin
24
25
26
27
28
29
30

1 Borsted ikada sastao sa gospodinom Barjaktarevićem ili Hamzagićem?

2 O: Koliko se ja sjećam - ne.

3 P: Da li ste se uspjeli sastati sa bilo kojim od bosanskih Muslimana iz
4 Bosanskog Novog koji bi bili predstavnici Muslimana iz te sredine?

5 O: Mnogo kasnije, na jednom sastanku koji se održao 19. augusta, ne u
6 ovo vrijeme.

7 P: Da pređemo na sljedeći paragraf, tu stoji:

8 "Htio bih istaći i značaj koji UNHCR, kao međunarodna humanitarna
9 organizacija, pridaje zaštiti tih ljudi u područjima na kojima žive. Tako da se
10 poštuju njihova osnovna ljudska prava, kao i da se izbjegne stvaranje novog
11 talas izbjeglica. Uvjeren sam da uviđate svoju odgovornost koju imate s tim u
12 vezi kao čelnik lokalne vlade."

13 Vi ste nam već ranije objasnili zbog čega je takav stav zauzela i vaša
14 organizacija i Međunarodna zajednica. Mene, međutim, zanima kakva je bila
15 reakcija gospodina Pašića i drugih srpskih vlasti s kojima ste bili u kontaktu u
16 vezi sa ovom porukom koju ste im prenijeli. Da počnemo sa gospodinom Pašićem,
17 kakva je bila njegova reakcija?

18 O: Ja nikad nisam shvati kako je on doživio ovo pismo, niti sam očekivao
19 od njega nešto. Ono što sam ja želio je da on zna potpuno jasno da smo mi sada u
20 potpunosti shvatili da je on odgovoran za to šta se zbiva s tim ljudima, jer se
21 ne radi o dobrovoljnom odlasku niti o humanitarnom odlasku i mi nismo htjeli da
22 to ostane nejasno, da smo mi to shvatili. Mi smo to njemu iznijeli. Ono što je
23 potaknulo cijelu tu stvar je bilo da su ljudi nastavili - kao što se vidi iz
24
25
26
27
28
29
30

1 onog što smo saznali od SOS-a - dakle, da se to nastavlja. Mi smo to vama već
2 prenijeli. Ovo pismo je bilo namijenjeno samo da bi se potpuno uklonila svaka
3 sumnja o tome da smo mi stvari shvatili.

4 P: Sljedeći paragraf gospodina Borsteda navodi sljedeće:

5 "U vezi sa predloženim masovnim premještajem stanovništva, uvjeren sam
6 da Vas ne moram podsjećati da se od Drugog svjetskog rata prisiljeni premještaj
7 stanovništva na isključivo etničkoj ili rasnoj osnovi po međunarodnom pravu
8 smatraju zločinom protiv čovječnosti. Vjerovatno Vam je takođe poznato da su,
9 26. i 27. novembra 1991. godine na konferenciji sazvanoj na inicijativu
10 Međunarodnoga komiteta Crvenog križa, sukobljene strane u bivšoj Jugoslaviji
11 složile da se u sadašnjem sukobu pridržavaju odredbi Međunarodnog humanitarnog
12 prava. Vjerujem da ćete se složiti sa mnom o značaju odgovornosti koju imate da
13 obezbjedite ispunjavanje tih međunarodnih obaveza u okviru svoje jurisdikcije."

14 Kakva je bila reakcija gospodina Pašića? Da li ste primili bilo kakav
15 odgovor od njega?

16 O: Ne, nisam dobio nikakav odgovor i nisam zapravo ni očekivao da ću ga
17 dobiti. Kada kažem "ja", ovo pismo nije nešto što sam potpisao ili sastavio ja,
18 to smo zajednički napravili, ali to je morala potpisati osoba koja je imala
19 prave ovlasti, a u tom slučaju to je bio UNHCR.

20 P: Da li ste tokom Vaše istrage o tom pitanju saznali, da li gospodin
21 Pašić i druge vlasti koje su u toj nadležnosti pokušavale da nagovore Muslimane
22 da ostanu u Bosankom Novom?

23 O: To je upravo bit stvari. Mi smo stekli utisak da oni nisu spremni ili
24
25
26
27
28
29
30

1 ne mogu da prestanu s tim prisiljavanjem ljudi na odlazak.

2 P: U jednom dijelu ovog dokaznog predmeta, u samom memorandumu, je
3 poruka koja se može naći ovdje u petom paragrafu gdje Vi govorite da ste ponovo
4 govorili usmenim putem o nekim stvarima njemu i njegovim kolegama u Dvoru. Da li
5 govorite tu o onoj poruci, prekору koji ste uputili ili o nekim drugim porukama
6 Vaših kolega ili agencija koje su surađivale s Vama?

7 O: I jedno i drugo.

8 P: Da li ste sumnjali da je gospodin Pašić dobio ovu poruku ili njegove
9 kolege?

10 O: Ako sam i sumnjao, te moje sumnje su nestale kada je on izjavio da
11 sam ja nespreman da surađujem i tražio da razgovara sa mojim šefom. Dakle, ja
12 više nisam sumnjao.

13 P: Da pređemo a posljednji paragraf:

14 "Molim Vas dopustite mi da uz ovo pismo priložim i kopiju dosijea o radu
15 UNHCR-a. Na našem sastanku raspravljali smo i o mogućnostima međunarodne pomoći
16 raseljenim licima u vašoj opštini, te s toga prilažem i upitnik pomoću kojega će
17 se procijeniti potrebe za pomoći u vezi sa raseljenim licima u vašoj opštini?

18 P: Koje je bila svrha ovog konkretnog paragrafa i kakav ste odgovor
19 dobili na njega?

20 O: Bilo je veoma važno da mi uspijemo prenijeti srpskim vlastima, kao i
21 nesrpskim vlastima iz naše perspektive, iz perspektive UN-a, to su bili ljudi
22 kojima smo mi pružali usluge kada im je ona bila potrebna. Mi smo zauzeli stav
23 da se nećemo suglasiti s time da se ti ljudi uklanjaju. Ali, s obzirom da su oni
24 već bili raseljeni, htjeli smo prenijeti poruku da ćemo im nastaviti pomagati.

25

26

27

28

29

30

1 Mi vas sada ne napuštamo u teškoj situaciji. Mi ćemo pomoći onim ljudima koji su
2 raseljeni, ali tamo gdje jesu. Tako da nismo htjeli... Htjeli smo odvratiti
3 optužbe koje su ranije bile izrečene da pomažemo Muslimanima ili samo jednoj
4 strani da ne pomažemo Srbima. A isto tako smo htjeli iznijeti da smo spremni
5 pomoći sa problemom s kojim se suočavate sa raseljenim licima u području pod
6 vašom nadležnošću. Mi ćemo vama poslati humanitarnu pomoć, ali vam nećemo pomoći
7 da te ljude preselite. Mi ćemo vam, u svakom slučaju, ipak pomoći da se brinete
8 za njih. Bez obzira što je to bilo što je prouzročilo njihovo raseljavanje.

9 P: Dozvolite da se vratimo na onaj prethodni paragraf koji sam pročitao
10 gdje se iznosi prekor vezan za nelegalnost prisilnog premještanja stanovništva na
11 osnovu njihove nacionalnosti. Ovo pismo je upućeno gradonačelniku Bosanskog
12 Novog. Međutim, Vi ste bili u kontaktu sa predstavnicima - Vi i Vaše kolege koje
13 su imali kontakte sa predstavnicima općina kao što su Bosanska Krupa, Sanski
14 Most, Prijedor i Banja Luka - dakle srpskih općina, kao i drugih općina koje su
15 identificirane u ranijim dokaznim predmetima. Recite mi, da li je ovaj prijekor,
16 ovo upozorenje koje je sadržano u ranije pročitanoj paragrafu, bilo preneseno i
17 zvaničnicima u tim drugim općinama?

18 O: Ne. Kao prvo htio bih razjasniti da kada smo imali kontakte sa
19 vlastima iz općina koje ste Vi spomenuli, da to nije bilo još u junu. U junu smo
20 imali direktne kontakte samo sa vlastima iz Bosanskog Novog. U onom prethodnom
21 dokaznom predmetu smo stupili u direktni kontakt - tj. saznali direktno za
22 situaciju u Sanskom Mostu, ali preko Međunarodnog crvenog križa, na sastanku u
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Velikoj Kladuši - direktne kontakte sa vlastima u Bosanskoj Krupi, Sanskom
2 Mostu, Prijedoru, Ključu, do toga je došlo tek u augustu.

3 P: U redu. Da li ste, gospodine Kirudja, u bilo kom trenutku sumnjali da
4 je ovaj prijekor, ono što ste htjeli reći, bilo poznato ljudima u tim općinama,
5 da li su oni to znali?

6 O: Ja ne znam šta je gospodin Pašić uradio sa tim pismom, da li ga je
7 bacio... Ne znam šta je napravio.

8 P: Htio bih da sad pređemo na sljedeći dokazni predmet 137.

9 Gospodine Kirudja, dokazni predmet Tužilaštva 137 nosi datum 29. juna,
10 uputio ga je gospodin Mik Magnusson i to Vama. Počnimo tako da identificiramo ko
11 je bio Mik Magnusson.

12 O: Gospodin Magnusson je bio jedan od mojih šefova. Gospodin Thornberry
13 je bio moj šef, a on je bio pomoćnik gospodina Thornberrya za civilne poslove.
14 Dakle, može se reći da on dolazi iz ureda mogega šefa i da to moj šef zapravo
15 govori.

16 P: Ovdje se govori o političkim zatvorenicima u Bosanskom Novom i u
17 pismu stoji: "Poštovani Charles, molim Vas da mi pomognete sa informacijama u
18 vezi sa otprilike 1.000 muškaraca za koje se kaže da su većinom mlade dobi a
19 koji su držani na fudbalskom stadionu u Bosanskom Novom. Po svemu sudeći
20 porodice su pokupljene iz tog područja i vozom prevezene u Doboju. Žene i djeca
21 su zatim odvojene od muškaraca i vraćeni na teritoriju Hrvatske. Muškarci su
22 onda vraćeni u Bosanski Novi gdje su, prema našim izvorima, zadržani na
23 fudbalskom stadionu bez hrane. Možete li, molim Vas, poslati zahtjev CIVPOL-u
24
25
26
27
28
29
30

1 ili vojnim posmatračima ili bilo kojoj patroli u Dvoru na Uni u području Sektora
2 sjever, da prevale tih dodatnih tri kilometra kako bi saznali u kakvom su stanju
3 ili kakva je sudbina pomenutih 1.000 muškaraca."

4 Nakon što ste primili ovo pismo, gospodine Kirudja, recite šta ste
5 uradili?

6 O: Ovo pismo je bilo ohrabrujuće, jer je pitanje koje je mjesecima bilo
7 bitno za nas u Sektoru sjever postalo nešto što su primijetili na svojim
8 radarima u Zagrebu, gdje bilo sjedište. I, mi smo počeli primjećivati da je to
9 jedno šire pitanje, da ima više različitih načina na koji se pokazuje. U tom
10 trenutku mi kaže: "Možete malo pobliže istražiti tu situaciju, nemojte očekivati
11 da će vas neko prekorigi da to izlazi iz vašeg mandata." Dakle, to je gledašte
12 iz kojeg ja doživljavam ovaj dokument.

13 Istovremeno sam dobio od njih potvrdu i da oni nisu dovoljno saznali i
14 da smo mi znali više od njih. Dakle, ja sam napravio sljedeću stvar: ja sam
15 pripremio dokument koji bi pomogao da se oni upoznaju sa situacijom u
16 potpunosti. Nismo morali puno uraditi, bilo je dovoljno da pošaljemo dnevne
17 izvještaje koje smo im slali i možda oni nisu vidjeli tu sliku u potpunosti kao
18 što jeste. Dakle, ono što sam ja htio je da oni sagledaju tu stvar u potpunosti,
19 da dobiju neku predstavu i da počnu shvatati koji su opsezi ovog fenomena.

20 P: Na osnovu ovog pitanja, da li ste Vi mogli poslati ljude u Bosnu?

21 O: Ne. Jer, vidite, on tu pazi da kaže da treba poslati vojne
22 promatrače. To možemo napraviti, vojni promatrači su vanjski krug. Njihov
23 zadatak je bio da oni budu na graničnom području sukoba. Dakle, ne u njemu, nego

24
25
26
27
28
29
30

1 izvan njega. Dakle, to su mogli vojni promatrači.

2 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite, možete li nam reći šta je
3 SLOCA, pošto je to nešto novo, ja ne znam to je vjerovatno položaj gospodina
4 Magnussona.

5 G. HARMON: [simultani prevod] A-ha sada vidim.

6 P: Zamoliću Vas, gospodine Kirudja da pogledate u ovom mjestu gdje se
7 govori ko šalje dokument: "Mik Magnusson, SLOCA, Zagreb". Vidite li to iznad
8 datuma?

9 O: Da.

10 P: Možete li nam pomoći, šta je to? Za šta je to skraćenica?

11 O: Kada smo počeli sa razmještajem naše misije, počeli smo sa Zagrebom i
12 taj dio našeg ureda je imao tu skraćenicu u zgradi u Zagrebu. Mi tada još nismo
13 imali tamo sjedište, mi smo to zvali SLOCA. Pokušavam se sjetiti, ali ne mogu se
14 sjetiti, ali u svakom slučaju to je bilo ime kancelarija gdje smo bili.

15 P: Nastavit ćemo raditi ne znajući šta to znači.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Mislim da bi, ako se gospodin Kirudja ne
17 sjeća, da onda nema potrebe da ulazimo -

18 G. HARMON: [simultani prevod]

19 P: Da li je to možda viši oficir za vezu?

20 O: Da, tako je. Prvo dolazi vojska, pa tek onda civili. Dakle, oni su
21 došli prvi, sami su sebi dodijelili taj naziv. Dakle, radi se vjerojatno o uredu

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 za vezu u Hrvatskoj.

2 P: Misteriju je riješio referent za predmet.

3 O: Kao što je Vaš kolega primijetio, mi smo zaboravili šta je to značilo
4 nakon što smo mi to saznali.

5 P: U redu, ovaj dokument nosi datum 29-og. Zamolit ću sad da pogledamo
6 sad sljedeći dokazni predmet. To je dokazni predmet 138 od 29. juna 1992.,
7 takođe kao i prethodni dokument.

8 Gospodine Kirudja, mislim da se ovdje radi o Vašeg prvom odgovoru na
9 upite gospodina Magnussona?

10 O: Jeste. I, kao što sam rekao to je pokušaj da ga se upozna sa ranijim
11 izvještajima koje on možda nije vidio, nije imao priliku da pogleda dok je
12 radio.

13 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, možda bi ovo bio dobar
14 trenutak da napravimo pauzu, jer mi je rečeno da je pauza u 12.30h.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, to bi bilo uobičajeno vrijeme za
16 pauzu. U redu, prestaćemo sa radom do 12.50h

17 Gospodine Harmon, možete li nam reći koliko Vam je još vremena potrebno
18 za direktno ispitivanje?

19 G. HARMON: [simultani prevod] Mislim da neću završiti danas. Naša
20 prvotna procjena je bila šest sati. Ja sam duboko zadržano u ispitivanje, ne znam -

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne, ne, samo se raspitujem.

22 G. HARMON: [simultani prevod] Mislim da ću završiti u utorak ujutro.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Dakle, to pokreće pitanje da li
2 će gospodin Kirudja moći ostati tokom praznika? Da li ste na raspolaganju?

3 SVEDOK: [simultani prevod] Ujedinjeni narodi su me prepustili Vama bez
4 ikakvih ograničenja.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Bolje da ne ponavljate to što ste rekli,
6 neko bi to mogao zloupotrijebiti.

7 Dakle prekinućemo s radom do 12.50h

8 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

9 ... Početak pauze u 12.26h

10 ... Sednica nastavljena u 12.56h

11 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim. Izvolite sjesti.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Harmon.

13 G. HARMON: [simultani prevod] Hvala. Molim da se gospodinu Kirudji
14 pokaže sljedeći dokazni premet Optužbe P139.

15 P: Gospodine Kirudja, ovo je dokazni predmet koji na naslovnici ima
16 datum 4. juli 1992. Piše da ste ga sastavili Vi. Memorandum je datiran 3. jula
17 1992. Pročitat ću Vam dijelove iz toga za zapisnik.

18 Ovaj dokument, prije svega, je odgovor na raniji zahtjev gospodina
19 Magnussona, zar ne?

20 O: Tako je. Djelomice je odgovor na taj zahtjev.

21 P: U prvom paragrafu se spominje nogometno igralište u Bosanskom Novom i
22 kaže se da je posve vidljivo igralište iz sâmog Dvora u UNPA zoni. Ja sam
23 naglasio neke dijelove, pa ću ih i pročitati. To je jedan dio sljedećeg
24 paragrafa.

25

26

27

28

29

30

1 "Mislimo da su zatočenici na nogometnom igralištu tek vrh ledenog
2 brijega koji uključuje usklađenu akciju mjesnih srpskih vlasti u BiH, koji
3 nastoje uspostaviti Srpsku Republiku BiH u kojoj neće biti Muslimana. U tom
4 procesu gradonačelnici, milicija i Teritorija obrana Bosanskog Novog djelujući
5 zajedno sa svojim kolegama na drugoj strani - ne samo na području UNPA zone,
6 Dvoru i Kostajnici, već i sa Bosanskom Dubicom, Banja Lukom, Prijedorom, Sanskim
7 Mostom i Ključem - čini se da su Srbi angažirani odlučno na procesu prisilnog
8 razoružavanja Muslimana. I to u mjestima gdje su ovi evidentno manjina u
9 okruženju, kao što je Bosanski Novi ili na način da se potpuno opsjeda grad u
10 kojem se nalaze, kao na primjer u Bihaću."

11 Čini se, s obzirom na ovaj dio dokumenta koji sam pročitao, da ovdje ne
12 stoji samo Vaš osobni zaključak, već da je to isto i zaključak i drugih. Ja to,
13 gospodine Kirudja, kažem zbog toga što ste Vi na početku paragrafa rekli "mi".
14 Na koga mislite pod "mi"?

15 O: Prilikom sastavljanja ovog memoranduma ja sam odlučio uključiti u
16 njega cjelokupnu informaciju kojom smo raspolagali. To su informacije iz
17 različitih dijelova UNPROFOR-a i iz nevladinih organizacija, Međunarodnog
18 komiteta Crvenog križa, UNHCR-a. I ja ustvari ovdje sažimam cjelokupne te
19 informacije. Kao što ste i sami rekli, a vezano uz onaj prethodni dokazni
20 predmet, vidi se da gospodin Magnusson spominje i ističe neke ranije izvještaje,
21 što znači da je bio upoznat sa tim pitanjem. To je zbog toga što smo mi
22 nastojali sakupiti sva moguća saznanja i informacije, i to nam je omogućilo da u
23 julu izvučemo ovaj neizbježni zaključak koji je sadržan u ovom paragrafu koji
24 počinje sa: "Čini se da su Srbi angažirani na odlučnom procesu prisilnog
25 razoružavanja Muslimana tamo gdje su ovi evidentno manjina u okruženju, kao što
26 je slučaj u Bosanskom Novom, odnosno da se potpuno opsjeda njihov grad, kao što

27
28
29
30

1 je slučaj u Bihaću." To je ta sveukupna informacija koju ja sažimam.

2 P: A ko je to "mi", što kažete u prvoj rečenici: "Mi vjerujemo da su
3 zatočenicima na nogometnom igralištu tek vrh ledenog brijega koji uključuje
4 usklađenu akciju mjesnih srpskih vlasti u BiH koji nastoji ustanoviti Srpsku
5 Republiku BiH u kojoj neće biti Muslimana". Tko je to "mi"?

6 O: "Mi" smo jedinica UN-a u Sektoru sjever u cjelini i ja govorim u ime
7 te UN-ove strukture.

8 P: Pogledajmo sljedeći dio tog istog paragrafa, čitat ću dalje:

9 "Čini se da je nogometni teren jedno mjesto gdje se pritvaraju grupe
10 Muslimana, za koje vrijeme se njihove kuće pretresaju. Muškarci bivaju izolirani
11 i prevoze se u koncentracijske logore. Predstavnici UNHCR-a i civilnih poslova
12 sastavili su izvještaje na osnovu informacija od Muslimana koji su se nedavno
13 sklonili pod zaštitom UNPROFOR-a u Dvoru i Kostajnici. Navodno koncentracijski
14 logori postoje na sljedećim lokacijama:

15 "Keraterm, i to je smješteno kod željezničke stanice u Prijedoru na putu
16 do Banja Luke, 100 do 200 Muslimana smatra se da je tamo pritvoreno pod krajnje
17 lošim uvjetima.

18 "Trnopolje, takođe smješteno na željezničkoj stanici u Prijedoru u
19 smjeru Banja Luke, radi se o izbjegličkom logoru za žene, djecu i starce.

20 "Omarska, nalazi se u čisto srpskom selu. Navodno se radi o logoru u
21 kojem se drže Muslimani i predstavnici lokalnih vlasti muslimanske nacionalnosti
22 koji su bili na tim položajima prije preuzimanja vlasti od strane Srba, naročito
23 u Prijedoru.

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

petak, 28.05.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 "Manjača, van Banja Luke, veliki logor u kojem se navodno drže hrvatski
2 vojnici koji su zarobljeni u borbama u Kostajnici.

3 "Navodno se prema Muslimanima i pripadnicima drugih manjina postupa na
4 užasan način uz redovita premlaćivanja, uskraćivanja hrane i vode, loše
5 smještajne uvijete, itd."

6 Kada je riječ o ovom paragrafu, gospodine Kirudja, kako ste došli do tih
7 zaključaka?

8 O: Opisao sam Vam proces na osnovu kojeg smo postupali, u sklopu kojeg
9 smo stvarali predodžbu o događajima na osnovu izvještaja koji su nam pristizali
10 iz različitih izvora; na osnovu razmjene informacija i na osnovu informacija
11 koje smo dobivali od izbjeglica dok smo im pokušavali pomoći da izađu s područja
12 sektora. Jedan primjer toga je jedna bilješka sastavljena neposredno prije nego
13 što smo otišli u Veliku Kladušu. Ta osoba je počela govoriti o jednom
14 koncentracijskom logoru koji se tada zvao Manjača. I na sličan takav način dok
15 smo nastojali pomoći određenom broju ljudi - bilo 20, 30 ili 40-oro ljudi da
16 prođu kroz Sektor sjever - prije nego što bismo im pomogli da izađu vani, ili da
17 čine što su već željeli, mi bismo razgovarali s njima, slušali njihove priče,
18 sklapali te priče. Ponavaljam da nismo imali nikakvih dokumenata niti bilo šta
19 drugo što bi upućivali na ta mjesta. Njihove priče su nam pomogle da stvari
20 stavimo na svoje mjesto, da identificiramo ta mjesta koja smo spomenuli u ovom
21 memorandumu i da ih nazovemo koncentracijskim logorima. I ustvari rječnik koji
22 je prevoditelj koristio kada je prevodio razgovor s njima bio je "koncentracioni
23 logori".

24 P: Vi se koristite tim terminom i u ovom memorandumu koji je otišao
25 dalje u više strukture vaše hijerarhije. Da li je to izazvalo neku reakciju?

26 O: Moram reći da je ovaj memorandum ustvari bio prekretnica jer je
27
28
29
30

1 izazvao cijeli niz reakcija kod mojih pretpostavljenih struktura. Počet ću sa
2 prvom reakcijom. General Satish Nambiar, pošto je primio ovaj memorandum,
3 odlučio me nazvati u Topusko. Očito je to nešto što ga je uzdrimalo a naročito se
4 usredotočio na korištenje izraza "koncentracijski logor". U tom telefonskom
5 razgovoru, sjećam se da mi je rekao nešto otprilike kao: "Pa niste sigurno
6 mislili reći 'koncentracijski logor'?" I ja sam rekao: "Da, tako su ih nazvali."
7 On me pitao: "Pa jesu li to doista bili koncentracijski logori?" Sjećam se da se
8 bio upravo ulovio toga. Ja sam ga pitao: "A što Vi mislite da bi mogli biti? Ne
9 bi li onda u drugom slučaju koristili izraz 'zatočeništva'." Ja sam mu rekao:
10 "Ne. Jer, oni su etiketirali ta mjesta na osnovu načina na koji se tamo postupa
11 sa ljudima."

12 I, nedugo pošto je napisan ovaj memorandum počele su se pojavljivati
13 slike sa tih mjesta koje su prikazivale iscrpljene, omršavljele ljude i tek tada
14 je taj memorandum proizveo jednu prekretnicu koju nismo uopće mogli niti
15 zamisliti. Ja se ne sjećam sad koliko tjedana je proteklo nakon što je napisan,
16 ali izazvao je jednu krizu. Ne znam koliko je trebalo da stigne do sjedišta u
17 New Yorku, ali je izazvao krizu u Vijeću sigurnosti i oni su uspostavili čelnika
18 komisije koji došao u Topusko da razgovara u vezi s tim memorandumom.

19 P: Gospodine Kirudja, pogledajmo još jedan paragraf, pretposljednji gdje
20 stoji: "Naša frustracija proizilazi iz naše nesposobnosti da učinimo bilo šta
21 drugo osim da pišemo izvještaje i stojimo po strani, s obzirom da UNPROFOR nema
22 nikakvih operativnih odgovornosti preko granice. Posljednjih dana se situacija
23 pogoršala i ta situacija se počela širiti i prema UNPA zoni. Vidamo sve veći
24 broj očajnih ljudi koji su prešli s one strane i kod UNPROFOR-a traže sklonište
25 i zaštitu. Jučer je neki Mustafa Ogorinac preplivao rijeku Unu u 5.00 sati

26

27

28

29

30

1 ujutro, pobjegavši iz nekog logora u Bosanskoj Dubici. Sada se nalazi pod
2 zaštitom UNPROFORA-a sa još dvije osobe. Na njemu se vide znakovi fizičkog
3 zlostavljanja i kažnjavanja."

4 Ova je informacija, po Vašem mišljenju, značajna po čemu?

5 O: Želio sam da se u ovom memorandumu vidi nešto više negoli puko
6 birokratsko izvještavanje. To je nešto što smo željeli izbjeći. Nastojali smo da
7 skrenemo pažnju na to da su ovdje u opasnosti ljudski životi i da je to nešto
8 više od puke statistike. Značaj u tome je da smo mi vidjeli rijeke tih ljudi
9 kako nailaze, a to nije bila puka statistika.

10 G. HARMON: [simultani prevod] Završio sam sa ovim dokaznim predmetom,
11 molim da idemo na sljedeći. To će biti P140.

12 P: Da li bi bilo ispravno reći, gospodine Kirudja, u vezi s onim
13 posljednjim dokaznim predmetom, da ste već u to vrijeme izvukli neke zaključke u
14 vezi s time šta se događa u Bosni?

15 O: Da. Otprilike u to vrijeme - da. Počeli smo prihvaćati kao realnost
16 ono što vidimo. Mi nismo prije željeli srljati u zaključke. Zbog toga smo si
17 ostavili toliko vremena, i s oklijevanjem i a distancom promatrali što se
18 događa. Međutim, u tom trenutku smo došli do zaključka da ono što vidimo jest
19 realnost.

20 P: A, taj zaključak je dakako onaj koji je izraženu ovom prethodnom
21 dokaznom predmetu?

22 O: Da.

23 P: Pogledajmo sada dokazni premet P140. Radi se o poruci UNPROFORA-a
24 Od 4. jula 1992., a memorandum koji je uz njega, od gospodina Paola Raffonea, to
25 je nešto što je priloženo.

26

27

28

29

30

1 Gospodine Kirudja, u ovome memorandumu se u prvom paragrafu ponavlja
2 sljedeće: "Referent za civilne poslove je dobio informaciju od Danske čete o sve
3 većem broju ljudi koji traže zaštitu u njihovim kampovima uzduž granice između
4 Dvora i Dubice".

5 Ovo je, dakle samo ponavljanje, zar ne, toga da sve veći broj ljudi
6 dolaze u Sektor sjever?

7 O: Da.

8 P: Želio bih Vam skrenuti pažnju na treći... Odnosno četvrti paragraf:

9 "Situacija na tom području unutar granice zone UNPA veoma je napeta zbog
10 postupaka vlasti u selima uzduž Bosanskohercegovačke granice na drugoj obali
11 rijeke Une. Danska četa primijetila je pogubljenja na ulicama, a pristiže i sve
12 više informacija o protjerivanjima, progonima i mučenju Muslimana što je
13 alarmantno."

14 Dakle, ovaj memorandum gospodine Raffonija nastavlja se još dalje i
15 jedan paragraf niže stoji sljedeće... Odnosno poslije dva paragrafa niže. Govori
16 se o sastanku koji je održan 1. jula 1992. u 19.30h, i u njemu se imenuju
17 pristuni. Sastanak je održan u Bosni u gradonačelnikovom uredu u Bosanskoj
18 Dubici, zar ne?

19 O: Da, to je onaj pretposljednji paragraf na prvoj stranici, da.

20 P: Ako okrenete stranicu, pročitat ću ono što slijedi:

21 "Referent za civilne poslove također je zatražio od vlasti da objasne
22 vijesti, informacije o tome da se vrše progoni, prijeka pogubljenja, masovna
23 protjerivanja i masovno premještanje Muslimana iz njihovih opštine na druge
24
25
26
27
28
29
30

1 dijelove BiH. Oficir Danske čete objasnio je da oni mogu promatrati to područje
2 uz pomoć veoma sofisticiranih instrumenata i da imaju dokaze o tome da se na
3 ulicama Bosanske Dubice vrše prijevka pogubljenja. Odgovor vlasti bio je da su
4 negirali sve te tvrdnje, a tokom sastanka gradonačelnik je zatražio od načelnika
5 policije da odgovori na konkretan slučaj pogubljenja na ulicama koje su vidjeli
6 pripadnici Danske čete. I načelnik milicije je odgovorio da je doista došlo do
7 pogubljenja na ulici, ali da je čovjek koji je ubijen bio srpske, a ne
8 muslimanske nacionalnosti."

9 Gospodine Kirudja, Vaša nastojanja, kako i nastojanja onih koji su bili
10 u Vašoj nadležnosti u Sektoru sjever, uključivala su i prikupljanje informacija
11 o tome što se događa u Bosni. I Vi i drugi imali ste kontakte sa predstavnicima
12 srpskih dužnosnika, načelnike policije, predsjednika općina i drugih i
13 raspitivali ste se o tome što se događa. Jeste li ikada dobili istinit odgovor u
14 vezi s time što se događalo u Bosni.

15 O: Istinit odgovor?

16 P: Točan odgovor?

17 O: Mi smo slušali i primali sve kao da nam je izrečena istina. Nastojali
18 smo surađivati. Jer, kad imate ljude koji su u sukobu, prva žrtva tog sukoba
19 bit će istina i ono što ne iznenađuje da svaka strana svoju verziju prikazuje, a
20 te dvije verzije u opreci. Svaka strana, dakako, smatra da je njihova verzija ta
21 koje je istinita. I kad primete te informacije sa dvije strane koje su u sukobu,
22 onda na neki način mi nastoji procijeniti onu verziju koja bi u kombinaciji te
23 dvije verzije bila ona koja je najbliža istini.

24

25

26

27

28

29

30

1 U ovom slučaju koji ste vi pročitali, takvo procjenjivanje situacije
2 bilo je otežano veoma neobičnom činjenicom, a to je da su Srbi bili na obje
3 strane ove granice. Srbi su bili i u Bosanskoj Dubici i u Kostajnici u zoni
4 UNPA. I ja bih mogao prihvatiti taj zaključak, jer da nije bilo Danske čete koja
5 je budno pratila što se događa, mi uopće ne bismo znali za to. S obzirom da su
6 Srbi na obje strane, ne bi uopće bilo razloga da se ikakve takve informacije
7 pojavljuju, osim što, dakako, u ovo slučaju tamo je bila prisutna Danska četa.
8 Jer, da je to bilo na području gdje su strane bilu sučeljene, u tom slučaju bi
9 ili jedna ili druga strana zatražila našu intervenciju i na taj način bismo mi
10 saznali za taj incident.

11 Stoga, s obzirom da nisam bio siguran što uopće reći u vezi s
12 istinitošću tog što smo čuli, nego da praktički pokušamo utvrditi što je točno.
13 Međutim, kada je predstavnik Danske čete pitao tu osobu i rekao: "Vidjeli smo da
14 ste pogubili tu osobu," onda je ta osoba dala drugačije objašnjenje, rekla je:
15 "Pa, bio je to Srbin, a ne Musliman." Da sam ja bio tamo - nažalost nisam bio -
16 jedino pitanje koje bih ja u tom slučaju mogao pitati, bilo bi: "Pa zar Vam je
17 dopušteno da i Srbe ubijate?" Ali nažalost nisam bio tamo.

18 P: Osim ovog izoliranog incidenta, koje se opisuje u ovom izvještaju,
19 kada ste Vi i Vaše kolege rekli srpskim dužnosnicima u Bosni o tvrdnjama da se
20 vrši etničko čišćenje, odnosno protjerivanje Muslimana iz njihovih domova, kakve
21 biste odgovore od njih dobivali?

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Vidite, što smo mi smatrali kakav je odgovor, onaj generalni odgovor
2 na to pitanje. Otprilike je odgovor, generali, koji bismo dobivali: "Pa, mi više
3 ne možemo živjeti zajedno, i što prije riješimo tu situaciju, to bolje." Recimo,
4 ako Srbin opisuje postupke Muslimana, kao na primjer u slučaju Bosanskog Novog,
5 i kao ih onda pitamo: "Zašto Muslimani postupaju na taj način, odnosno,
6 naoružavaju se?" Objašnjenje je, bez razlike, uvijek bilo to da su bili zavedeni
7 vladom Izetbegovića, i da jednostavno pogrešno reagiraju na situaciju. I to su
8 neke stvari na koje se navikavate, kako kroz duže vrijeme stalno slušate jedne
9 te iste odgovore, to je neki odgovor koji se uvijek daje kao neki odgovor koji
10 je odgovor za sve i tako je bilo sve dok nismo shvatili što se događa.

11 P: Međutim, nikada Vam niti jedan srpski dužnosnik iz Bosne nije
12 direktno priznao da je ono što se zbiva doista prisilno protjerivanje Muslimana
13 iz njihovih mjesta prebivališta?

14 O: Ta izjava, što su nam oni govorili: "Što prije shvatite da mi ne
15 možemo živjeti zajedno," je ustvari već samo po sebi priznanje, ako ju pogledate
16 i ako je stavljena u kontekst.

17 P: Dakle, Vi ste čuli tu frazu, praktički da je nemoguć zajednički
18 život. Da li sam dobro shvatio Vaš odgovor? To je nešto što su rekli Srbi?

19 O: Da.

20 P: I to je bio uobičajeni odgovor, koji Vam je bio ponavljan Vama i
21 Vašim kolegama, da je suživot nemoguć?

22 O: Da, manje-više.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: A, kakav je bio odgovor? Jeste li pitali Muslimane koji su dolazili s
2 tih područja, da li ste čuli da oni takvo što slično govore?

3 O: Pa, morate znati da mi nismo njih pozivali da nam išta kažu. Dakle,
4 kad bismo se susreli s Muslimanima, situacija u kojoj su se oni nalazili
5 sprječavala ih je da nam govore o takvim stvarima, obično su bili ljudi u
6 očajnom stanju, koji su doživjeli nesreću. I oni praktično se bave onim stvarima
7 koje su im preče, kako da što prije pobjegnu. I zato nismo od njih to čuli.

8 G. HARMON: [simultani prevod] Hvala lijepa, to je bilo sve.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja imam jedno dodatno pitanje, gospodine
10 Harmon. U drugom paragrafu, na stranici 2, dakle drugi paragraf odozdo, tu kaže:
11 "Predsjednik izvršnog odbora, zamjenik predsjednika Dubice, najavio je nedavnu
12 odluku Kriznog odbora koja je odobrena u parlamentu BiH, u vezi sa potrebom da
13 se rastoči struktura SDA i da se svi članovi SDA stave pod kontrolu."

14 Tu se, dakle, direktno pozivate na neke odluke i na odobrenja tih
15 odluka. Da li Vam je ikada kakav dodatni materijal po tom pitanju pokazan? Da li
16 znate neke detalje u vezi s tom odlukom i odobrenjem iste?

17 SVEDOK: [simultani prevod] Ne. Ne, u smislu da bih mogao nešto
18 konkretnije vam reći o tome, osim što mogu primijetiti da kad bi oni potpisali

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 neki dopis koji su upućivali meni, ne bi recimo bio u potpisu gradonačelnik
2 Bosanskog Novog, već predsjednik Kriznog odbora. To isto biste vidjeli - recimo
3 ovo je u slučaju Bosanskog Novog - ali ćete vidjeti da je isto i u Dubici, imate
4 predsjednika Kriznog odbora. A u stvarnosti, u Dubici nema ničeg što bi davalo
5 dojam da postoji opće kriza, to je jednostavno bila stvar neke politike koja se
6 provodila.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja sam gledao da li znate neku konkretnu
8 odluku?

9 SVEDOK: [simultani prevod] Ne. Ne u ovom slučaju.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, da li postoji neki
11 materijal koji se tiče ovog odobrenja odluke i da li Tužiteljstvo namjerava isto
12 ponuditi na uvrštenje u spis?

13 G. HARMON: [simultani prevod] Ja se moram raspitati, časni Sude, ne znam
14 to napamet.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, mogu to zamisliti, ali rado bih
16 znao da li postoji takav materijal i da li ga Tužiteljstvo namjerava ponuditi u
17 spis. Izvolite, nastavite.

18 G. HARMON: [simultani prevod]

19 P: A sada bih htio prijeći na sljedeći dokazni predmet. To je dokazni
20 premet Tužilaštva 141.

21 Gospodine Kirudja, ovaj dokazni premet takođe nosi datum 6. juli 1992.
22 Na prvoj stranici je zapravo loš prijevod na engleski jednog pisma koje se
23 nalazi na drugoj stranici, a koje je na B/H/S-u. Druga stranica tog pisma na
24 B/H/S-u, na tom pismu piše da je to uputio gradonačelnik Pašić. Je li to tačno?

25 O: Da.

26 P: Da sada pređemo na tu drugu stranicu. Ja ću čitati na B/H/S-u, jer se

27

28

29

30

1 čini da u engleskoj verziji barem stoji: "Srpska Republika Bosna i Hercegovina,
2 opština Bosanski Novi, Krizni odbor", a na kraju piše "predsjednik Kriznog
3 odbora." Da vidimo sada ja ću pročitati na B/H/S-u šta tamo piše u zaglavlju:
4 "Bosna i Hercegovina, opština Bosanski Novi, Krizni štab," da sada pročitamo s
5 kraja "predsjednik Kriznog štaba," i zatim je tu ime.

6 Ja to sada radim, časni Sude, jer mislim da bi pravi prevod trebao biti
7 "Krizni štab", a ne "Krizni odbor", to sam već vidio i ranije u dokumentima.

8 U svakom slučaju da skrenem sada pažnju gospodina Kirudje, na sam
9 dokazni predmet. U ovom dokaznom predmetu... Ustvari dozvolite da za zapisnik
10 pročitam neke njegove dijelove, riječ je o pismu gospodina Pašića, koje je
11 upućeno štabu, tj. sjedištu službe civilnih poslova u Topuskom i komandi CIVPOL-
12 a u Topuskom:

13 "U posljednjih nekoliko dana građani muslimanske i druge nacionalnosti,
14 traže od Kriznog štaba i državnih organa, dakle Sekretarijata za narodnu
15 odbranu, Stanice javne bezbjednosti, Sekretarijata za društvene djelatnosti i
16 Sekretarijata za financije da im se omogući dobrovoljno iseljavanje sa područja
17 opštine u pravcu naseljenih mjesta u Republici Hrvatskoj, Republici Sloveniji,
18 Austriji i Njemačkoj. Bile su 1.233 osobe koje su 3., 4., i 5. jula 1992. godine
19 podnijeli zahtjev navedenim organima u propisanom postupku utvrđenom važećim
20 zakonima, izvršujući time odjavu stalnog mjesta boravka o čemu posjeduju
21 propisanu dokumentaciju.

22 "Navedeni građani su u zahtjevu naveli mjesto kamo imaju namjeru ići i
23 naveli situaciji, tj. status njihove nepokretne imovine. Građani koji podliježu

24

25

26

27

28

29

30

1 vojnoj obavezi su dobili dokumente kojima ih se oslobađa od iste, a na osnovu
2 spomenutih dokumenata u skladu sa procedurom, oni mogu napustiti ovo područje.

3 "Status nepokretne imovine se u većem broju rješava zamjenom sa
4 građanima srpske nacionalnosti koji su izbjegli u opštinu Bosanski Novi iz
5 Republike Hrvatske i Republike Slovenije, za njihovu imovinu koja je ostala u
6 navedenim državama. Manji /?je/ broj građana muslimanske nacionalnosti i drugih
7 nacionalnosti koji nepokretnu imovinu prodaju ili poklanjaju, o čemu posjeduju
8 propisanu dokumentaciju. Građani muslimanske i drugih nacionalnosti pokretnu
9 imovinu mogu ponijeti sa sobom uz specifikaciju te imovine na odgovarajućem
10 obrascu."

11 Dalje se u prethodnom paragrafu navodi: "Molimo Vas da učinite sve
12 napore da se omogući pod Vašom zaštitom navedenim građanima odlazak do njihovih
13 odredišta. U nadi da će ovo biti uspješno riješeno, upućujem Vam izraze naše
14 zahvalnosti, predsjednik Kriznog štaba, Radomir Pašić"

15 Da li se sjećate da ste primili ovo pismo?

16 O: Da.

17 P: Recite, kakva je bila Vaša reakcija na to pismo?

18 O: To nam je dalo zadnje elemente na osnovu kojih smo mogli zaključiti
19 da ono što vidimo da je to stvarno stanje stvari. Ja ću spomenuti te zadnje
20 informacije. Dakle, riječ je o jednom čovjeku s kojim smo se cijeli niz puta
21 sastali. Riječ je o čovjeku s kojim smo se već suglasili da ono što ti ljudi
22 rade nije dobrovoljno. To je čovjek kojem smo 20. juna poslali pismo, ne

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ostavljajući u tom pismu nikakve sumnje u to da se mi protivimo tome. A u ovom
2 pismu se opet počinje riječima gdje se spominje "dobrovoljni odlazak" u prvom
3 paragrafu. Također se navode zakoni i propisi, zatim da se od ljudi traži da
4 prodaju ili da poklone svoju imovinu. I na kraju, daju nam se informacije gdje
5 bismo mi trebali saznati kako da provedemo te ljude kroz ovo područje.

6 U ovoj fazi mi nismo mogli ništa drugo nego zaključiti da se radi o
7 sistematskom nastojanju i mi smo u tom trenutku mogli potvrditi da se radi o
8 nečem, što smo nešto kasnije nazvali "etničkim čišćenjem".

9 P: Hvala.

10 G. HARMON: [simultani prevod] Vi ste me, gospodine predsjedavajući,
11 zamolili da pozovem gospodina Tiegera da -

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dok gospodin Tieger ne dođe -

13 G. HARMON: [simultani prevod] Imam jedan dokazni predmet za koji će mi
14 trebati više vremena, koji će nam oduzeti vremena, dakle, ja mogu nastaviti ako
15 želite?

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da mi ne nagađamo kada će doći gospodin
17 Tieger, jer evo njega.

18 G. HARMON: [simultani prevod] Evo, stvarno u ovom trenutku.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kirudja, za danas smo završili
20 sa radom. Zamolit ćemo Vas da dođete ovamo ponovo sljedeći utorak u 9.00 sati
21 ujutro u ovu istu sudnicu. Ja ću Vam dati ista uputstva koja sam Vam dao i
22 jučer. Nemojte razgovarati ni sa kime o Vašem svjedočenju, niti o onom što ste
23 već rekli, niti o onom što ćete nam tek reći.

24 Zamoliću poslužiteljicu da izvede gospodina Kirudju iz sudnice.

25

26

27

28

29

30

1 [Svedok se povlači]

2 [Sudije većaju]

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Htio bih iznijeti nekoliko primjedbi.

4 Kao prvo, mi još uvijek smo dužni našu odluku, po materijalu prema pravilu
5 92bis, vezano za gospodina... Ne mogu se sad sjetiti imena tog svjedoka.

6 Ja sam prije mislio reći da se radi o usmenom podnesku prema pravilu
7 92bis (D) vezano za gospodina Hidića, želio bih to provjeriti, naime, da nema
8 nikakvih zaštitnih mjera koje su na snazi da ne bih neku pogrešku napravio.
9 Dakle, još Vam uvijek dugujemo tu odluku. To ćete dobiti uskoro.

10 A da se sada vratimo na ovo drugo pitanje, drugim riječima na molbu po
11 pravilu 92bis, vezano za gospodina Babića. Želim jasno reći da Vijeće nema
12 nikakvih problema vezano za molbu po pravilu 89 (F). Ona će biti odobrena.
13 Međutim, još uvijek se vodi rasprava o materijalu iz transkripta.

14 Kao prvo, želio bih reći da je Vijeće upoznato s time da smo prilično
15 kasno donijeli odluke vezano za tog svjedoka. Međutim, strane, čak i da Obrana
16 nije uložila prigovor, ne bi mogle uzeti zdravo za gotovo da će Vijeće uvijek
17 ispuniti zahtjeve strana, čak i ako nema prigovora. Dakle, to je prva stvar.

18 Vijeće također će imati priliku da nakratko razgovara o tom pitanju
19 danas po podne na jednom sastanku koji neće biti održan na javnom zasjedanju,
20 dakle, tamo će se govoriti o nekim drugim pitanjima vezano za napredak u

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 komunikaciji između strana. Da sad ne iznosim, dakle, konačnu odluku, nego samo
2 smjernice. Ovo Vijeće smatra da ne može dozvoliti da se taj podnesak od 1.100
3 stranica odobri u svom sadašnjem obliku. Primjena pravima 92bis (D) je nešto što
4 služi omogućavanju uvođenja dodatnih dokaza. Prva stvar koja nas brine je
5 naravno javnost ovog suđenja, o tome smo više puta razgovarali - to je dakle
6 jedno pitanje. Međutim, pravilo 92bis (D) ne bi smjelo dovesti do toga da se
7 dokazni materijal uvod u tako velikim količinama. Neophodno je da sve strane,
8 dakle i Obrana i Vijeće time malo površnije bave.

9 Svrha ovog pravila je, kao što sam jučer objasnio, da se suđenja učine
10 efikasnijima, ne samo da bi se skratilo vrijeme rada u sudnicama. Opći učinak
11 pravila 92bis za vođenje predmeta, kako u sudnici a i izvan sudnice, se mora
12 uzeti u obzir kada mi donosimo konačnu odluku o Vašem podnesku.

13 Te stoga, Vijeće ponovo izražava da bi više voljelo, zbog
14 transparentnosti, zbog efikasnosti, da bi Vijeće više voljelo kada bi taj
15 materijal bio predočen komad po komad, a ne tako da nam se dâ 1.100 stranica na
16 stol. Mi razumijemo u potpunosti da je tu naravno i sadržaj i sav taj trud koji
17 je Tužilaštvo uložilo da taj materijal bude jasniji za praćenje. Dakle, mi
18 bismo, bez obzira na to, u kojoj god mjeri moguće, htjeli da se podnesu zahtjevi
19 za konkretne segmente iz predmeta Milošević, tj. transkripte iz predmeta
20 Milošević i odgovarajuća mjesta svjedočenja gospodina Babića, tokom glavnog
21 ispitivanja. I zatim bi trebao ići kratki usmeni opis svakog ponuđenog segmenta

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kako bi se omogućila javnost suđenja, kako bi javnost znala o čemu se ovdje
2 radi.

3 Naravno, mi ćemo tada morati donositi odluku za svaki od komada, svaki
4 od dijelova tog materijala. Mi ćemo to uraditi tako da Obrana onda sasvim jasno
5 zna šta je ušlo u spis a šta nije, i da se onda može pripremiti za svoje
6 unakrsno ispitivanje.

7 Kao što sam već rekao, Vijeće neće imati ništa protiv ako glavno
8 ispitivanje gospodina Babića potraje malo duže. Mi smo očekivali da to može
9 potrajati do četiri puna dana.

10 A sada kada govorimo o rasporedu, ja bih htio dati sljedeći komentar.
11 Što se tiče rasporeda, za sada, Tužilaštvo pokušava ugurati više radnih sati u
12 jedna tjedan, nego što je to moguće. Kada, na primjer, pogledam raspored za ovaj
13 tjedan, mi tu možemo vidjeti da govorimo o ukupno 15 sati glavnog ispitivanja
14 svjedoka Tužilaštva, što bi podrazumijevalo zapravo 10 sati unakrsnog ispitivanja.
15 Naravno kod nekih svjedoka je potrebno manje, a kod nekih više vremena za
16 unakrsno ispitivanje, ali u svakom slučaju to je 25 sati. Jedan dan u sudnici,
17 ako ne razgovaramo o nikakvim proceduralnim pitanjima ili nečem izvan toga,
18 jedan dan je četiri sata rada. Dakle, da bismo mogli smjestiti 25 sati u 5 dana
19 po 4 sata, onda dobijemo manjak od 5 sati ukupno. Zašto kažem četiri sata? Zato
20 što mi radimo od 9.00 do 13.45h, izgubimo 45 minuta na dvije pauze, tako da smo
21 dobili zapravo samo 4 sata efektivnog rada. Dakle, nije iznenađenje da
22 jednostavno nemamo vremena. Kako tjedan protiče, sve je manje vremena. To bi
23 mogao biti problem. Dakle, pretpostavimo da će nam biti potrebno 8 do 10 sati za
24 glavno ispitivanje gospodina Babića. Tu bismo na to onda imali 6 do 7 sati
25 unakrsnog ispitivanja. Ja nisam siguran da unakrsno ispitivanje gospodina

26

27

28

29

30

1 Babića - imavši na umu količinu materijala koji je predodčen, a koji nije išao
2 preko svjedočenja uživo - da bi to trajalo još više.

3 Gospodin Kirudja će sa glavnim ispitivanjem biti završen, kao što je
4 rekao gospodin Harmon, u utorak ujutro. Ja pretpostavljam, gospodine Stewart, da
5 će unakrsno ispitivanje gospodina Kirudje trajati neko vrijeme. Da li nam možete
6 dati neku procjenu ili ne?

7 G. STEWART: [simultani prevod] Na osnovu onog što ja mislim da je rekao
8 gospodi Harmon, kada je procijenio da će završiti u utorak, to znači da će on
9 zapravo koristiti i dio utorka. Nakon toga ne znam, ali možemo pretpostaviti da
10 je utorak dan za gospodina Kirudju.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Tako je. Dakle, to znači da gospodin
12 Baić neće moći početi prije srijede, možda početkom ili negdje na pola radnog
13 dana u srijedu, što znači da bismo onda imali dva i pol dana tog tjedna.

14 Mislim da je jučer bilo naznačeno stranama, iz raznih razloga, Vijeće
15 smatra da ne bismo trebali nastaviti tokom tjedna, nego da bi željelo završiti
16 sa svjedočenjem gospodina Babića. Sasvim je nejasno u ovom trenutku da li bismo
17 to mogli napraviti 7. ili možda 8. juna. Dakle, negdje ćemo morati smjestiti
18 gospodina Babića. Prepuštam sad to na dalje razmišljanje. Ali imamo neke
19 probleme koji se tiču rasporeda. Osim pripreme, izvođenja i postavljanja pitanja
20 gospodinu Babiću od strane Tužilaštva, mislim da će za njegovo glavno
21 ispitivanje biti potrebno više vremena i moramo biti svjesni toga da bi zbog
22 toga mogli doći do problema sa određivanjem rasporeda rada. U svakom slučaju ako

23

24

25

26

27

28

29

30

1 biste mogli pogledati kakav vam je raspored malo detaljnije, danas popodne i
2 vidjeti da li to odgovara i Odbrani, bez prisutnosti gospodina Krajišnika.

3 Kao što sam rekao, Vijeće očekuje da će ti dijelovi transkripta biti
4 predloženi što je moguće više u vezi sa samim svjedočenjima u sudnici. Da vidimo
5 da li se to može nekako povezati, ali na kraju da će ostati neka područja koje
6 Tužilaštvo možda neće povezati sa tim živim svjedočenjem u sudnici. I, u tom
7 slučaju, Tužilaštvo se može obratiti Vijeću sa jednim konsolidiranim podneskom,
8 ali da se onda u tome specificiraju konkretne stranice transkripta, ali pri tome
9 ne mislim 95 ili 90% tog transkripta, nego stvarno dobar odabir materijala,
10 dakle tih strana koje se predlažu za usvajanje. Kao i da se navede koja je
11 njihova konkretna veza i relevantnost sa paragrafima optužnice, jer je to jedna
12 od stvari koja je smetala Vijeće kada smo razmatrali materijal koji nam je bio
13 predložen u skladu sa pravilom 92bis (D).

14 Možda bi ove moje opaske mogli shvatiti i općenitije. Naime, strane bi
15 trebale imati na umu da Vijeće neće biti sklono da omogućava primjenu pravila
16 92bis (D), kako bi se dodavalo materijala svjedočenju svjedoka koji je dobio
17 dovoljno vremena da svjedoči kao živi svjedok. Dakle, pokušavamo da to uklopimo,
18 ali da pri tom ne gubimo previše vremena na svjedočenje uživo. A zatim da imamo
19 još povrhu toga goleme količine materijala prema pravilu 92bis.

20 Dakle, to bi bile smjernice koje bih vam htio iznijeti sada. Nije
21 nikakve tajna da će se strane danas sastati, da ću ja biti prisutan. Tako ako se
22 neko praktično pitanje može pokrenuti vezano na ovo, možda bi bilo najbolja da
23 se to uradi danas po podne.

24 Sastanak će se održati u sobi 97, a ne u mojim kancelarijama. E sad ako
25
26
27
28
29
30

1 imamo još nešto, iako već je prošlo tri minuta nakon 13.45h.

2 Ako dakle nemamo nikakvih drugih stvari o kojima treba razgovarati,
3 prekidamo s radom do utorka u 9.00h sati u istoj sudnici.

4 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

5 ... Sednica završena u 13.48h.

6 Nastavak zakazan za utorak,

7 01.06.2004., u 09.00h.

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

petak, 28.05.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.